

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra romanistiky

Bakalářská práce

Španělsko - český slovník amerikanismů: písmena Q, R, S (DA)

Spanish - Czech dictionary of americanisms: letters Q, R, S (DA)

Vypracovala: Marie Nováková

Vedoucí práce: Prof. PhDr. Jiří Černý, CSc.

Studijní obor: Uměnovědná studia – Španělská filologie

Studijní rok: 2013/2014

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci na téma: *Španělsko - český slovník amerikanismů: písmena Q, R, S (DA)* vypracovala samostatně pod odborným vedením prof. PhD. J. Černého, CSc. Veškerou použitou literaturu a zdroje jsem uvedla v seznamu použité literatury.

V Olomouci dne 24. 6.2014

Podpis:

Tímto bych chtěla poděkovat prof. PhDr. Jiřímu Černému, CSc. za jeho četné konzultace, přívětivý přístup a cenné rady, které mi během konzultací poskytnul.

Obsah

Introducción.....	5
Lista de las abreviaturas:	7
El diccionario	10
Comentario	40
ESTRUCTURA DE LA ENTRADA.....	40
COMENTARIO DE LOS FUENTES USADOS	42
PROBLEMAS Y DIFICULTADES DE LA TRADUCCIÓN	44
Conclusión.....	50
Bibliografía.....	51
Anotace.....	52
Annotation	53

Introducción

Esta tesis titulada *Diccionario de americanismos español-checo letras Q, R, S* tiene como su objetivo principal elaborar un diccionario bilingüe español-checo, que es un proyecto de prof. Jiří Černý. En mi tesina me dedico a la traducción de las palabras de *Diccionario de americanismos*¹ que empiezan con la letra Q, R y S a la lengua checa. Objetivo de este trabajo es encontrar equivalentes checos correspondientes a los términos usados en América Latina, es decir a los americanismos.

La estructura de mi tesina es muy sencilla. En la primera parte aparece lista de abreviaturas usadas en el diccionario. Esta lista debe servir para la aclaración de las abreviaturas y los símbolos que aparecen en el texto y sirve a los futuros lectores para la mejor orientación en el diccionario.

Segunda parte de mi tesina, la parte más extensa y la más importante, está dedicada a la propia traducción. Consta de la lista de las palabras elegidas del *Diccionario de americanismos*. En esta parte me dedico a la búsqueda de los equivalentes que más corresponden con los americanismos elegidos. En los casos de los fenómenos latinoamericanos cuales no tienen un equivalente checo pongo una descripción de la palabra, eventualmente añado una explicación enciclopédica.

La última parte de mi tesina está dedicada al comentario de la traducción. En el comentario hablo sobre la metodología de la traducción con unos ejemplos para ilustrarlo. En el comentario aparece la descripción de la estructura de las entradas. En la última parte del comentario hablo sobre las dificultades y complicaciones que tenía durante la traducción porque trabajaba con las palabras de ambientes muy distintos (como son por ejemplo las palabras usadas en agricultura, palabras de fauna y flora, palabras técnicas etc.) y a veces do era fácil encontrar un equivalente apropiado.

Como ya he mencionado, el objetivo de mi trabajo es elaborar las entradas elegidas que empiezan con la letra Q, R y S. Elaboré todas las entradas elegidas bajo la letra Q. Pero

¹ ASOCIACIÓN DE ACADEMIAS DE LA LENGUA ESPAÑOLA: *Diccionario de americanismos*, Lima, 2010.

debido a la gran cantidad de las palabras que empiezan con la letra R, que todavía no habían hechas, elaboré solamente algunas páginas del *Diccionario de americanismos* bajo la letra R. Con profesor Černý decidimos que el resto de las entradas (el resto de las palabras que empiezan con la letra R y todas las entradas con la letra S) no elaboraría yo y las dejamos para los otros estudiantes.

Lista de abreviaturas:

Los países

Arg	Argentina
Bol	Bolivia
Dom	Dominikánská Republika
Ekv	Ekvádor
Guat	Guatemala
Hond	Honduras
Chil	Chile
Kol	Kolumbie
Kost	Kostarika
Kub	Kuba
Mex	Mexiko
Nik	Nikaragua
Pan	Panama
Par	Paraguay
Per	Peru
Portor	Portoriko
Salv	Salvador
Urug	Uruguay
US	USA
Ven	Venezuela

Las partes de los países:

sev	severní
vých	východní
již	jižní

záp	západní
stř	střední
sv	severovýchodní
sz	severozápadní
jv	jihovýchodní
jz	jihozápadní

Las lenguas indígenas

aim.	aimarština
map.	mapuče, araukánština
keč.	kečujština
kič.	kičua
nah.	nahuatl
guar.	guaraní

Otras abreviaturas

←	z jazyka, odvozeno od
■ Syn.:	synonyma
■ Var.:	varianty
▶	encyklopedické vysvětlení
adj.	adjektivum
adj/subst.	adjektivum i substantivum
adv.	adverbium
angl.	anglický
citosl.	citoslovce
DA	Diccionario de americanismos
f.	femeninum, rod ženský
intr.	intransitivní sloveso

intr./zvrat.	intransitivní i zvrtné sloveso
lid.	lidový
m.	masculinum, rod mužský
m/f.	masculinum i femeninum
málo užív.	málo užívané
předl.	předložka
tr.	tranzitivní sloveso
tr/zvrat.	tranzitivní i zvrtné sloveso

El diccionario

Q

- q-tip**, m. (1) (US, Mex, Pan, Portor, Kol, Per): tyčinka na čištění uší; ► na krajích obalená vatou; ■
Var.: *quiutip*; (DA).
- quiutip**, m. (1) (Pan): tyčinka na čištění uší; viz též: *q-tip*; (DA).
- quachi**, m. (1) venk. (Chil): alkoholický nápoj složený z nápojů *quatro* a *chicha*; (DA).
- que**, zájm. (1) **¿y qué?** (Kub): a co?; co je?; (2) **a lo ~**, málo použ. (Mex, Guat, Kost, Ekv): v tu chvíli; ■ Var.: *en lo que*; (3) **en lo ~** (Bol): v tu chvíli; (DA).
- quebrabarriga**, m. (1) (Kol): viz: *quebrabarriga*; (DA).
- quebracha**, f. (1) (Portor): viz: *quebracho*; (DA).
- quebrachal**, m. (1) (Par, Arg, Urug): oblast zalesněná stromy *quebrahachas*; (DA).
- quebrache**, m. (1) (Mex): viz: *quebracho*; (DA).
- quebrachear**, tr. (1) (Arg): pít obyčejné červené víno; (DA).
- quebrachero, -ra**, m/f. (1) (Arg): osoba se sklony pít nekvalitní červené víno; (2) (Arg): nenasyta; nenasytný člověk, osoba, která jí hltavě; (3) (Arg): dělník pracující na těžbě stromů kebračo; (DA).
- quebrachillo**, m. (1) (Hond, Urug): strom (*Acanthosyris spinescens*); ► vysoký až 5 m; (DA).
- quebrachita**, f. (1) (Arg): éter metylu; ► těží se z kůry stromu kebračo; (DA).
- quebracho**, m. (1) (Bol, Par, Arg): strom kebračo (*Schinopsis* spp.); ► vysoký až 24 m; ■ Var.: *quebracha*, *quebrache*; (2) (Arg): kůra stromu kebračo; ► tvrdá a velmi odolná; (3) (Kol): strom; viz též: *zongolica*; (4) (Portor): keř (*Thouinia portoricensis*); ► až 5 m vysoký, s hnědou kůrou; (5) ~ **blanco** (Guat, Salv, Arg): strom štítozelenka (*Aspidosperma quebracho-blanco*); ► stálezelený, až 25 m vysoký, s rovným kmenem a šedožlutou drsnou kůrou; (6) ~ **blanco** (Arg): kůra stromu kebračo; ► tvrdá; s širokým využitím v truhlářství; (7) ~ **colorado** (Arg): strom kebračo a jeho kůra; (8) ~ **colorado** (Urug): strom (*Schinopsis urentezii*); ► až 24 m vysoký s šedou kůrou; (DA).
- quebrachona**, f. (1) (Urug): koketa; ► krásná žena, která svým půvabem úmyslně poutá pozornost mužů; (DA).
- quebrada**, f. (1) (US, Mex, Gaut, Hond, Salv, Nik, Kost, Pan, Portor, Kol, Ven, Ekv, Chil): potok, říčka; ■ Syn.: *crebada*, *joya*; (2) (Kub): list tabáku; ► vysoké kvality, avšak proděravělý; (DA).
- crebada**, f. (1) (Dom, Portor): potok; viz též: *quebrada*; (DA).
- joya**, f. (1) (Portor): potok; viz též: *quebrada*; (DA).
- quebradita**, f. (1) (Mex): veselá hudba; ► vznikla z lidové hudby státu Sinaloa; (2) (Mex): tanec doprovázející hudbu *quebradita*; (DA).
- quebradito, -ta**, m/f. (1) (Ven, Arg): polámaný, rozlámáný člověk nebo zvíře; ► se zlomeninu jedné či více kostí; (2) adj/subst. (Ven, Arg): hrbáč, osoba s ohnutými zády, shrbený člověk; (DA).
- quebrado, -da**, adj. (1) (Portor): shrbený; ■ Syn.: *jibado*, *tullido*; (DA).
- jibado, -da**, adj. (1) (Portor): shrbený; viz též: *quebrado*; (DA).
- tullido**, adj. (1) (Portor): shrbený; viz též: *quebrado*; (DA).
- quebrador**, adj. (1) lid. (zápKol): o muži: šarmantní, svůdník; ► muž, který snadno dobývá ženy; (2) m. (Kost): rostlina, u které se z řezu těží suroviny; (DA).
- quebrador, -ra**, m/f. (1) (Hond): učitel který často nechává žáky propadnout; (2) adj. (Hond): extrémně těžká (o zkoušce); (3) m/f. (Salv): prodejce, který ředí drogy; (DA).

quebradora, f. (1) (Kost): stroj na loupání kávových zrn, ořechů, atd.; (2) (Kost): drtička; ► především kamene; ■ Syn.: *tritador*; (3) (Nik): horečka; ► virového původu, doprovázena bolestmi celého těla; (DA).

tritador, m. (1) (Kost): drtička; viz též: *quebradora*; (DA).

quebrados, m., pl. (1) (Portor): kosti; (DA).

quebrahacha, f. (1) (Portor): viz *quebrahacha*; (DA).

quebrajachal, m. (1) (Mex): oblast zalesněná stromem *quebrahacha*; ■ Var.: *quebrajachalero*; (DA).

quebrajachalero, m. (1) (Mex): oblast zalesněná stromem *quebrahacha*; viz: *quebrajachal*; (DA).

quebrantada, f. (1) (Mex, Guat): kukuřičný nápoj *atole*; ► který se dělá s neupravenou mletou kukuřicí; ■ Syn.: *puzunque*; (DA).

puzunque, m. (1) (Guat): viz: *quebrantada*; (DA).

quebrantagüeso, f. (1) (Nik): štíhlá žena; ■ Syn.: *cacastoso*; (DA).

cacastoso, adj. (1) (Salv, Nik): o ženě: štíhlá, hubená; viz též: *quebrantagüeso*; (DA).

quebrantahuesos, m. (1) (Mex): opojný nápoj; ► z kukuřičné šťávy; ovoce *pirú* a pražené mleté kukuřice; (DA).

quebrapedra, f. (1) (Urug): rostlina muteň (*Phyllanthus niruri*); ► vysoká až 50 cm; ■ Var.: *quebrapedra*, *rompepedra*; (DA).

rompepedra, f. (1) (Urug): rostlina muteň (*Phyllanthus niruri*); ► vysoká až 50 cm; viz též: *quebrapedra*; (DA).

quebrar(se), tr. (1) (Mex, Guat, Hond, Salv, Pan, Kol): skoncovat, zabít, oddělat někoho; (2) (Hond, Salv, Kol, Ven): vyhodit někoho od zkoušky; (3) (Hond): dát někomu padáka, propustit někoho, vyhodit někoho z práce; (4) (Nik): odhalit nelegální činnost; (5) (Guat, Hond, Kost): (roz)drtit kámen; (6) venk. (Guat, Hond, Kost): mlít tvrdá zrna a nerozemlít je na prach; (7) tr. (Salv): souložit; (8) intr., lid. (Kost): zrušit zasnoubení; (9) **quebrárselo** (Guat): zabít, zavraždit někoho; (10) (Guat): rozpúlit, roztrhnout (něco); (11) **~se** (Mex, Guat, Salv, Kost, Pan, Kub, Kol, Ven, Chil, Arg, Urug): zkrachovat, zbankrotovat; (DA).

huevo, m. (1) **no quebrar ~** (Chil): působit bezchybně; (DA).

ala, m. (1) **quebrar el ~**, vulg. (Urug): zasnouvat mladou dívku do sexuálního života; (DA).

carozo, m. (1) **quebrar el ~** (Urug): chvástat se; ► šířit o sobě fámu neporazitelného bojovníka, roztrubovat (někdo) o sobě, že je neporazitelný rváč; (DA).

cuerpo, m. (1) **quebrar el ~** (Urug): kulhat, belhat se; (DA).

empacho, m. (1) **quebrar el ~¹**, venk. (Chil): usnadňovat zažívací potíže dítěte; ► poplácáváním a masírováním kostrče; (2) **quebrar el ~²** (Kub): zmírňovat trávicí potíže stlačením břicha; (DA).

espinazo, m. (1) **quebrar el ~** (Chil): zničit, porazit někoho nebo něco; (DA).

maíz, m. (1) **quebrar el ~**, venk. (Arg): točit stonkem klasu kukuřice; ► kvůli zlepšení kvality zrna; (DA).

nance, m. (1) **quebrar el ~** (Salv): připravit ženu o panenství; (DA).

nixtamal, m. (1) **quebrar el ~** (Hond): rozdrtit zrnko kukuřice před uvařením; (DA).

traste, m. (1) **quebrar el ~** (Nik): připravit ženu o panenství; (DA).

galleta, f. (1) **quebrar la ~** (Urug): mít kliku; ► nečekaně zvítězit, po období nezdaru; (DA).

muñeca, f. (1) **quebrar la ~** (Arg, Urug): být homosexuál, gay; (DA).

racha, f. (1) **quebrar la ~** (Urug): viz: *quebrar la galleta*; (DA).

ubre, f. (1) **quebrar la ~¹**, venk. (Portor): o tkáni kravského vemene: zanítit se; (2) **quebrar la ~²** (Portor): masírovat teplou vodou nebo sádlem; ► kvůli snížení cirkulace krve a zamezení zánětu; (DA).

lanza, f. (1) **quebrar ~s** (Chil): hádat se, přít se, zneprátnout se; (DA).

maíz, f. (1) **quebrar los de moler ~**, venk. (Hond): vyrazit někomu zuby; (DA).

palitos, m. (1) **quebrar ~** (Pan): zpřetrhat s někým svazky, ukončit vztah; (DA).

record, m. (1) **quebrar ~** (Chil): překonat rekord; (DA).

zanate, m. (1) **quebrar ~** (Hond): přijít o panenství; (DA).

culo, m. (1) **quebrarle el** ~¹, vulg. (Hond, Nik): plácnout někoho po zadku, dát někomu na zadek; (2) ~ **le el culo** ² (Guat, Hond, Nik, Kub): zabít, oddělat, zlikvidovat někoho; (3) **quebrar le el** ~³ (Hond): vyhodit, propustit někoho z práce; (4) **quebrar le el** ~ ⁴ (Nik): porazit, potrestat někoho; (DA).

mambo, m. (1) **quebrarle el** ~ (Nik): vypadat složitě, jevit se komplikovaně; (DA).

jícara, f. (1) **quebrarle la** ~ (Nik): rozbít někomu hlavu; (DA).

banco, m. (1) **quebrarse el** ~ (Nik): udeřit se, narazit si zadek; (DA).

culo, m. (1) **quebrarse el** ~¹ (Nik): narazit si zadek; (DA).

pico, m. (1) **quebrarse el** ~, lid. (Hond): rozplácnout se, natáhnout se; (DA).

cabeza, f. (1) **quebrarse la** ~ (Nik): lámat si s něčím hlavu; ► vytrvale přemýšlet o problému a snažit se jej vyřešit; (DA).

culo, m. (1) **quebrarse un** ~² (Hond): souložit; (DA).

serrucho, m. (1) **quebrarse el** ~ (Ven): selhat při snaze vyřešit nějakou situaci; (DA).

queca, f. (1) (Mex, Kub, Kol, Arg): štíhlá noha; (2) (Mex): plněná tortilla, viz též: *quesadilla*; (3) (svKol): služka; ► žena najatá na domácí práce; (4) (Kol): peníz, měna; (DA).

¡queca!, citosl. (1) vulg. (Urug): do háje!, kruci!; (DA).

quechalí, m. (1) (Per): člověk trpící častými průjmy; (2) (Per): lakomec, skrblík; (DA).

quechar, tr. (1) (Arg): donutit lakomce zaplatit účet; (2) (← angl. *to catch*, „chytit“) (Ven): (v baseballu) odpálit, trefit míč; (DA).

queche, m. (1) (Per): dušený pokrm z brambor; ► vaří se na horkém písku; (DA).

quechinchoso,-sa, adj. (1) (Per): zašpiněný, umazaný; (2) m/f. (Per): osoba černé pleti, černoch; (3) (Per): smolař; ► člověk, který má pech, smůlu; (DA).

quechquémel, m. (← nah. *quechtli*, „krk“ + *quemilt* „košile“) (1) (Mex): pončo; ► součást ženských šatů, tvořená károvanou látkou s otvorem pro hlavu uprostřed; (DA).

quechuismo, m. (1) (Per, Arg): slovo nebo rčení z jazyka kečua; ■ Var.: *quichuismo*; (DA).

quichuismo, m. (1) (Ekv): slovo nebo rčení z jazyka kečua; viz též: *quechuismo*; (DA).

quechul, m. (← nah. *quechollí*) (1) (jvMex): pták kvesal; viz též: *quetzal*; (DA).

quechuro, m. (1) arch. (Per): špína, nečistota; ► především na tváři; (2) (Per): malá hliněná nádoba; ► s dvěma výlevkami; (DA).

queco, m. (1) (Arg): nevěstinec, veřejný dům; (2) (Urug): srážka dvou kuliček; (DA).

quecos, m., pl. (1) (Per, Urug): nervy; (DA).

quedá, adj. (1) (Mex): konzervativec, zpátečnický člověk; ■ Var.: *quedaa*; (DA).

quedaa, adj. (1) (Chil): viz: *quedá*; (DA).

quedada, f. (1) (Mex, Hond, Nik, Kost, Pan, Kol, Ven, Ekv, Per, Bol, Chil, Arg, Urug): stará panna, neprovdaná žena; (DA).

quedao, m. (1) (Ven, Chil): konzervativec, zpátečnický člověk; (2) (Ven, Chil): člověk bez motivace, bez odhodlání; (DA).

quedar(se), intr/zvrat. (1) (Pan, Kol): zůstat svobodný, zůstat bez závazků, neprovdát se (především o ženě); (2) (Kol): neudělat, nesložit zkoušku; (DA).

ojo, m. (1) **cómo te quedó el** ~¹ (Mex, Pan): To koukáš, co? To ziráš?; ► používá se při vychloubání před někým; (2) **cómo te quedó el** ~² (Mex): Co myslíš? Jak to vidíš?; (DA).

cuento, m. (1) **no quedar ni para contar un** ~ (Ekv, Chil): náhle zemřít; ► při nehodě či za podivných okolností; (DA).

perico, m. (1) **quedar a un paso de** ~ (Guat): být blízko, na dosah, po ruce; (DA).

paso, m. (1) **quedar a un paso de** ~ (Guat): být blízko, na dosah, po ruce; (DA).

acostado, adj. (1) **quedar** ~ (Urug): ztratit vědomí; ► kvůli úrazu; (DA).

afeitado, adj. (1) **quedar ~ y sin vista** (Arg, Urug): marně na někoho čekat; ► chystat se na návštěvu někoho, kdo nakonec nepřijde; (DA).

vista, f. (1) **quedar afeitado y sin** ~ (Arg, Urug): marně na někoho čekat; ► chystat se na návštěvu někoho, kdo nakonec nepřijde; (DA).

palos, m. (1) **quedar arriba de los** ~ (Nik): viz: *quedarse apaleando paredes*; (DA).

Dios, m. (1) **quedar bien con ~ y con diablo** (Pan, Arg, Urug): sedět na dvou židlích zároveň, hrát to na obě strany; (DA).

diablo, m. (1) **quedar bien con Dios y con ~** (Pan, Arg, Urug): sedět na dvou židlích zároveň, hrát to na obě strany; (DA).

cabal, m. (1) **quedar ~** (Guat, Hond): umřít, zůstat tuhý; (DA).

capote, m. (1) **quedar ~** (Salv): prohrát a nezískat ani bod; (DA).

caído, -da, adj. (1) **quedar ~** (Pan): zamilovat se, zbláznit se do někoho; (DA).

cheque, m. (1) **quedar ~** (Hond, Slav): shodnout se na něčem; (DA).

chiche, m. (1) **quedar ~** (Hond): udělat něco dobře, znamenitě, zvládnout něco; (DA).

chocheco, m. (1) **quedar ~** (Ven): být uřícený, rozechřátý, rozpálený; (DA).

chongo, m. (1) **quedar ~** (Portor): být zklamaný; (DA).

claro, adj. (1) **quedar ~** (Nik): být švorc, být na mizině, být bez halěře, zůstat bez peněz; (DA).

colgado, -da, adj. (1) **quedar ~** (Chik): nerozumět ničemu; (DA).

peso, m. (1) **quedar como billete de a ~** (Hond, Salv): být rozmáčkнутý, přejetý vozidlem; (DA).

billete, m. (1) **quedar como ~ de a peso** (Hond, Salv): být rozmáčkнутý, přejetý vozidlem; (DA).

diuca, f. (1) **quedar como ~** (Chil): být promočený na kost, zmoklý jako slepice; (DA).

queso, m. (1) **quedar como dos de ~¹** (Kol): být vyplivnutý, vyčerpaný; ► podat nadměrný fyzický výkon a pak být zmožený; ■ Var.: *quedar como dos y tres de queso; quedar como el mico de la chayo; quedar en la lona*; (DA).

queso, m. (1) **quedar como dos y tres de ~²** (Pan, Kol): viz: *quedar como dos de queso*; (DA).

chayo, f. (1) **quedar como el mico de la ~** (Nik): viz: *quedar como dos de queso*; (DA).

mico, m. (1) **quedar como el ~ de la chayo** (Nik): viz: *quedar como dos de queso*; (DA).

estampilla, f. (1) **quedar como ~ en el pavimento** (Nik): být na padrtě, být polámaný; ► po autonehodě; (DA).

pavimiento, f. (1) **quedar como estampilla en el ~** (Nik): být na padrtě, polámaný; ► po autonehodě; (DA).

gallina, f. (1) **quedar como ~ chiricana** (Nik): viz: *dejar como mocho de escoba*; (DA).

gallinero, m. (1) **quedar como ~** (Chil): cítit se znevážený; (DA).

gato, m. (1) **quedar como ~ mojado** (Portor): být nedůvěřivý, podezřívavý; ► kvůli předchozím zkušenostem; (DA).

chancha, f. (1) **quedar como la ~ de la tía Lancha** (Nik): viz: *quedar mirando la fiambrrera*; (DA).

gata, f. (1) **quedar como la ~ de Abella, mirando la fiambrrera** (Urug): viz: *quedar mirando la fiambrrera*; (DA).

fiambrrera, f. (1) **quedar como la gata de Abella, mirando la ~** (Urug): viz: *quedar mirando la fiambrrera*; (DA).

mona, f. (1) **quedar como la ~** (Arg): ocitnout se v nevhodné, nepříjemné situaci; (DA).

nalga, f. (1) **quedar como ~ de india**, vulg. (Nik): být hladce oholen, mít tvář hladkou jako dětskou prdelku; (DA).

india, f. (1) **quedar como nalga de ~**, vulg. (Nik): být hladce oholen; (DA).

pato, m. (1) **quedar como ~ mojado** (Portor): být nedůvěřivý, podezřívavý; ► kvůli špatným zkušenostem; (DA).

perico, m. (1) **quedar como ~ en la estaca** (Dom): být jako na trní; ► nedočkavě čekat na výsledky; (DA).

estaca, m. (1) **quedar como perico en la ~** (Dom): být jako na trní; ► nedočkavě čekat na výsledky; (DA).

poncho, m. (1) **quedar como ~** (Chil): o oblečení: být příliš velké; (DA).

cara, f. (1) **quedar como su ~** (Guat): dělat ze sebe blázna, zesměšnit se; (DA).

planta, f. (1) **quedar como su ~** (Guat): přijít o vše; (DA).

pascón, m. (1) **quedar como un ~** (Hond): být děravý jako cedník; (DA).

foca, f. (1) **quedar como una ~** (Pan): dělat ze sebe šaška, zesměšňovat se; (DA).

venadito, m. (1) **quedar como ~ entre su huerta** (Nik): být zahnán do kouta, být v úzkých; (DA).

huerta, m. (1) **quedar como venadito entre su** ~ (Nik): být zahnán do kouta, být v úzkých; (DA).
cuello, m. (1) **quedar con** ~ (Chil): cítit se zklamaný; (DA).
casco, m. (1) **quedar con el ~ y la mala idea** (Kub): být zničený, rozbitý (o člověku nebo o věci); (DA).
idea, f. (1) **quedar con el casco y la mala** ~ (Kub): být zničený, rozbitý (o člověku nebo o věci); (DA).
ombligo, m. (1) **quedar con el ~ parado** (US, Dom): nACPávat se, CPát se k prasknutí; ► hodně jíst; (DA).
bolsa, f. (1) **quedar con la ~ vacía** (Nik): viz: *quedarse en blanco*; (DA).
cara, f. (1) **quedar con la ~ larga** (Arg): protáhnout obličej; ► cítit rozčarování, zklamání; (DA).
carabina, f. (1) **quedar con la ~¹ al hombro** (Portor): být frustrovaný; (2) **quedar con la ~² al** (Portor): netrefit míč; ► při baseballu; (DA).
hombro, f. (1) **quedar con la carabina al ~¹** (Portor): být frustrovaný; (2) **quedar con la carabina al ~²** (Portor): netrefit míč; ► při baseballu; (DA).
marca, f. (1) **quedar con la ~ ardiendo** (Urug): urazit se, chovat k někomu zášť, mít na někoho vztek; (DA).
pajita, f. (1) **quedar cortando ~s** (Portor): stydět se za něco; (DA).
feo, adj. (1) **quedar de** ~ (Dom): cítit se trapně, stydět se; (DA).
mesa, f. (1) **quedar debajo de la ~** (Bol): být zpítý pod obraz; ► být hodně opilý; (DA).
bolas, f. (1) **quedar en** ~ (Urug): zůstat na mizině; ► ztratit majetek; (DA).
chiva, f. (1) **quedar en** ~ (Portor): neuhrát ani bod; ► ve hře nebo sportu; (DA).
familia, f. (1) **quedar en** ~ (Nik, Pan, Chil): očekávat něco; (DA).
lona, f. (1) **quedar en la ~** (Nik): viz: *quedar como dos de queso*; (DA).
página, f. (1) **quedar en la ~ dos** (Kub): zemřít; (DA).
talla, f. (1) **quedar en** ~ (Kub): líbit se někomu něco, padnout někomu do oka; (DA).
frisado, x. (1) **quedar ~¹** (Ven): být ohromený, užaslý; ■ Var.: *quedar frisado en el sitio*; (2) **quedar ~² en el sitio** (Nik): viz: *quedar frisado*; (DA).
sitio, m. (1) **quedar frisado en el ~** (Nik): viz: *quedar frisado*; (DA).
paila, f. (1) **quedar fuera de la ~** (Nik): být z kola ven; ► být vyloučen při rozdělování odměny; (DA).
olla, f. (1) **quedar la ~ embarrada** (Guat): přivlastnit si cizí peníze; (DA).
pelería, f. (1) **quedar la ~** (Chil): způsobit zmatek; (DA).
icaco, m. (1) **quedar mirando al ~** (Nik): viz: *ver para el icaco*; (DA).
fiambrera, f. (1) **quedar mirando la ~** (Urug): nezískat to, po čem jsem toužil a být zklamaný; ■ Syn.: *quedar como la chancha de la tía Lacha; quedar como la gata de Abella, mirando la fiambrera*; (DA).
mosca, f. (1) **quedar** ~ (Arg): zůstat s kamennou tváří, být bez soucitu; (DA).
pachito, m. (1) **quedar pachito** (Nik): mít nafouklé břicho; ► kvůli úbytku váhy; (DA).
pando, -da, adj. (1) **quedar** ~ (Guat): ušetřit jídlo; (DA).
cuento, m. (1) **quedar para contar un ~** (Chil): být přeživší, přežít; (DA).
chucho, m. (1) **quedar para los ~s** (Hond): být před někým zdiskreditován, znevážen; (DA).
chumelo, m. (1) **quedar para los ~s** (Hond): být na tom špatně; ► psychicky i fyzicky; (DA).
repuesto, m. (1) **quedar para ~ de loco** (Arg): cítit se špatně; ► psychicky i fyzicky; (DA).
pata, f. (1) **quedar ~s** (Guat): skončit hru remízou; (DA).
pegado, -da, adj. (1) **quedar ~¹** (Chil, Arg, Urug): odhalit, prokázat něco; (2) **quedar ~²** (Arg): ztotožnit se s někým, spojit se; (3) **quedar ~³** (Arg): dostat ránu elektrickým proudem; (4) **quedar ~⁴** (Chil): propadnout, opakovat ročník (o studentovi); (5) **quedar ~⁵** (Portor): být ohromený, užaslý; (DA).
lenga, x. (1) **quedar peinado para** ~ (Chil): být dokonalé, perfektní; (DA).
pintado, -da, adj. (1) **quedar** ~ (Kub): (o oděvu) být jako šitý na míru, dobře sedět; (DA).

puesto, -ta, adj. (1) **quedar ~ y convidao** (Kub): nebýt ochoten opakovat nepříjemnou zkušenost; (DA).

billetero, m. (1) **quedar que ni pa ~** (Kub): mít v něčem velkou smůlu; (DA).

avión, m. (1) **quedar viendo pasar aviones** (Hond): zemřít; (DA).

estadio, m. (1) **quedarle poco público en el ~** (Chil): mít na hlavě málo vlasů; (DA).

público, m. (1) **quedarle poco ~ en el estadio** (Chil): mít na hlavě málo vlasů; (DA).

casco, m. (1) **quedarle (solo) el ~ y la mala idea** (Kub): být velmi starý; (DA).

ieda, f. (1) **quedarle (solo) el casco y la mala ~** (Kub): být velmi starý; (DA).

cebo, m. (1) **quedarle solo el ~ y el mecate** (Nik): být v komplikované situaci; být přitlačen ke zdi; (DA).

mecate, m. (1) **quedarle solo el cebo y el ~** (Nik): být v komplikované situaci; být přitlačen ke zdi; (DA).

moño, m. (1) **quedarle solo el ~ del pelo y las ganas de vivir** (Nik): velmi si přihohrřit, být na tom velmi špatně; ► kvůli stáří nebo zdravotním problémům; (DA).

pelo, m. (1) **quedarle solo el moño del ~ y las ganas de vivir** (Nik): velmi si přihohrřit, být na tom velmi špatně; ► kvůli stáří nebo zdravotním problémům; ■ Syn.: *quedarle solo el relincho*; (DA).

relincho, m. (1) **quedarle (solo) el ~** (Nik): viz: *quedarle solo el moño del pelo y las ganas de vivir*; (DA).

luna, f. (1) **quedarse a la ~ de la Paita** (Ekv, Bol, Chil, Arg): viz: *quedarse afeitado y sin vista*; (DA).

pie, m. (1) **quedarse a ~** (Nik): viz: *quedarse en blanco*; (DA).

aculado, -da, adj. (1) **quedarse ~** (Ekv): být velmi udiven, překvapen; (DA).

corte, m. (1) **quedarse al ~** (Guat): zůstat bez ničeho; (DA).

palo, m. (1) **quedarse al ~** (Bol): ignorovat někoho, nevšímat si někoho; (DA).

ruido, m. (1) **quedarse al ~** (Kost): být zmatený, nerozumět něčemu; ► co čtu nebo poslouchám; (DA).

pared, f. (1) **quedarse apaleando ~es** (Nik): mít halucinace; ► v důsledku požití alkoholu nebo drog; (DA).

baboso, -sa, adj. (1) **quedarse ~** (Guat): být ohromený, překvapený; (DA).

pelado, -da, adj. (1) **quedarse bailando el ~** (Nik): nemít jistý směr, postrádat cíl; (DA).

botado, -da, adj. (1) **quedarse ~** (Kub): nerozumět ničemu; (DA).

bruja, f. (1) **quedarse ~** (Mex): zchudnout, přijít na mizinu; (DA).

celeste, adj. (1) **quedarse ~**, málo použ. (Mex): nedávat pozor; (DA).

chato, -ta, adj. (1) **quedarse ~** (Mex, Guat): nezískat to, co jsem čekal; nedosáhnout kýženého cíle; (DA).

campana, f. (1) **quedarse chilín ~** (Arg): zachovat ticho, zůstat potichu; (DA).

brocha, f. (1) **quedarse colgado de la ~** (Nik): viz: *quedarse afeitado y sin vista*; (DA).

jobo, m. (1) **quedarse comiendo ~s** (Portor): být za školou; (DA).

misa, f. (1) **quedarse como en ~**, arch., lid. (Kost): zůstat v tichosti, být potichu jako v kostele; ► především poté, co byl dotčný pokárán; (DA).

novia, f. (1) **quedarse como la ~ de Tola** (Nik): viz: *quedarse afeitado y sin vista*; (DA).

novia, f. (1) **quedarse como las ~s de Barranca** (Kol): o ženě: zůstat sama, zůstat na ocet; (DA).

semáforo, m. (1) **quedarse como ~** (Nik): viz: *quedarse en blanco*; (DA).

cara, f. (1) **quedarse con ~ de mexicano** (Nik): zůstat bez ničeho; (DA).

cuello, m. (1) **quedarse con ~ del camello** (Chil): být zklamaný, ztratit iluze; (DA).

camello, m. (1) **quedarse con cuello del ~** (Chil): být zklamaný, ztratit iluze; (DA).

canto, m. (1) **quedarse con el ~** (Portor): úspěšně něco zrealizovat; (DA).

clavo, m. (1) **quedarse con el ~** (Kost): mít pochybnosti; (DA).

coco, m. (1) **quedarse con el ~ vacío** (Kub): mít vynikající nápad; (DA).

muerto, -ta, adj. (1) **quedarse con el ~** (Chil): zůstat se zbožím, které nenalezlo kupce; (DA).

peso, m. (1) **quedarse con el ~ y los ocho reales** (Guat): viz: *quedarse con el santo y con la limosna*; (DA).

tonto, -ta, adj. (1) **quedarse con el ~** (Chil): být podveden, být za hlupáka; (DA).

carabina, f. (1) **quedarse con la ~¹ al hombro** (Kub, Portor): frustrovat se, být ve stresu; (2) **quedarse con la ~² al hombro** (Kub, Portor): netrefit pálkou míč; ► při baseballu; (3) **quedarse con la ~³ al hombro** (Kub): nebýt schopen jednat; (DA).

hombro, m. (1) **quedarse con la carabina al ~¹** (Kub, Portor): frustrovat se, být ve stresu; (2) **quedarse con la carabina al ~²** (Kub, Portor): netrefit pálkou míč; ► při baseballu; (3) **quedarse con la carabina al ~³** (Kub): nebýt schopen jednat; (DA).

churo, m. (1) **quedarse con los ~s hechos**, lid. (Ekv): Nedokázat uskutečnit své plány; (DA).

coloch, m. (1) **quedarse con los ~s hechos** (Hond, Nik, Chil): čekat něco nebo někoho kdo nepřijde; (DA).

crespo, m. (1) **quedarse con los ~s hechos** (Kol): viz: *quedarse afeitado y sin vista*; (DA).

rulo, m. (1) **quedarse con los ~s hechos** (Bol): viz: *quedarse afeitado y sin vista*; (DA).

ocho, m. (1) **quedarse de a ~** (Mex): být zmatený, překvapený, udivený; ■ Syn.: *quedarse de a seis*; (DA).

seis, m. (1) **quedarse de a ~** (Mex): viz: *quedarse de a ocho*; (DA).

aquí, adv. (1) **quedarse de ~** (Portor): nevšimat si něčeho, nezajímat se o něco; (DA).

tamaño, m. (1) **quedarse de ese ~** (Kol): o problému: zůstat nevyřešený, nevyjasněný; (DA).

mesa, f. (1) **quedarse debajo de la ~** (Chil): nedorazit včas; ■ Syn.: *quedarse diciendo miren qué caso*; (DA).

peña, f. (1) **quedarse deteniendo la ~** (Kol): čelit zodpovědnosti, která náleží někomu jinému; (DA).

caso, m. (1) **quedarse diciendo miren qué ~** (Guat): viz: *quedarse debajo de la mesa*; (DA).

enbancado, -da, adj. (1) **quedarse ~** (Nik): o práci nebo procesu: pozastavit se kvůli potížím; (DA).

blanco, adj. (1) **quedarse en ~** (Kost, Pan, Kub): být na mizině, být bez peněz, být švorc; ■ Syn.: *quedarse a pie; quedarse como semáforo; quedarse con la bolsa vacía; quedarse hablando a solas*; (DA).

China, f. (1) **quedarse en ~** (Kub): být nepozorný, nerozumět otázce či okolnímu dění; (DA).

eleolo, m. (1) **quedarse en ~ chicozapote** (Nik): nerozumět ničemu, co jsem slyšel nebo četl; (DA).

chicozapote, m. (1) **quedarse en eleolo ~** (Nik): nerozumět ničemu, co jsem slyšel nebo četl; (DA).

tabla, f. (1) **quedarse en las ~s** (Portor): být zruinovaný, bez majetku a přízně štěstěny; (DA).

flai, x. (1) **quedarse ~** (Ven): být zaražený kvůli neočekávané situaci; (DA).

pajita, f. (1) **quedarse mascando ~s** (Portor): stydět se za něco; (DA).

queen, f. (← angl.) (1) (US): typ manželské postele; ► menší než *king size*; ■ Syn.: *queen size*; (2) (US): homosexuál, gay; (3) ~ *size* (← angl.) (US): viz: *queen*; (DA).

queik, m. (← angl. *cake*, „dort“) (1) (Pan): dort, zákusek; viz též: *queque*; (DA).

quemacocos, m. (1) (Mex, Kost, Ven, Ekv): střešní okénko v autě; (DA).

quemar(se), tr. (1) (Kub, Arg, Urug): odhalit někoho; ► dokázat někomu něco, prokázat něco; (2) (Arg, Urug): postřelit někoho; ► zranit někoho střelnou zbraní; (3) (Kub): ztratit aktuálnost, zevšednět, zestárnout; (4) (Portor): získat drogu podvodem; (5) (Portor): Kouřit marihuanu; (6) (Dom): o učiteli: nenechat někoho projít u zkoušky; (7) (Portor): okrást, podvést, ošidit někoho; (8) (Portor): odsoudit někoho, vynést rozsudek nad někým; (9) (Portor): odstranit tajného agenta; (10) (Pan): být partnerovi nevěrný, podvádět partnera; (DA).

barba, f. (1) **quemar ~**, venk. (Hon): ukončení období opylování kukuřice; (DA).

canilla, f. (1) **quemar la ~** (Guat, Hond, Salv, Nik): být partnerovi nevěrný, podvádět partnera; (DA).

pestaña, f. (1) **quemar la ~** (Pan): donutit se, odhodlat se k učení; (DA).

nave, f. (1) **quemar las ~s** (Urug): udělat všechno možné k ujasnění situace; (DA).

coco, m. (1) **quemarse el ~** (Portor): ukončit párty, flám, dopít drink; ■ Syn.: *quemarse el gofio*; (DA).

culo, m. (1) **quemarse el ~**, vulg. (Kub): tvrdě pracovat, dřít jako mezek; (DA).

gofio, m. (1) **quemarse el ~** (Portor): viz: *quemarse el coco*; (DA).

haba, f. (1) **quemárase las ~s** (Mex): hořet zvědavostí; ► být velmi zvědavý; (DA).

quemazón, m. (1) (Portor): požár; (2) (Portor): výprodejové zboží, výprodej, bleší trh; (3) **precio de ~** (Portor): velmi levný, slevněný; (DA).

quenepal, m. (1) (Portor): oblast zalesněná stromy *quenepo*; (DA).

quenepa, x. (1) (Portor): viz: *quenepa*; (DA).

quenepero, -ra, m/f. (1) (Portor): prodejce ovoce *quenepas*; (DA).

quenepo, m. (1) (Portor): strom (*Meliocca bijuga*); ► až 12 m vysoký, hustě zarostlý, s rovným šedavým kmenem a silnými větvemi; (DA).

quenque, m. (1) (Pan): marihuana; (DA).

queperi, m. (1) (szArg): viz: *queperí*; (DA).

queperí, m. (1) (szArg): kousek hovězího masa; ► které se získává ze spodní části břicha; viz též: *queperí*; (DA).

quequesque, m. (← nah. *quequextlí*) (1) (Mex, Guat, Hond, Salv, Nik): rostlina; viz též: *mafafa*; (2) (Mex, Guat, Hond, Salv, Nik): hlíza rostliny *mafafa*; ► jedlá pouze po uvaření; (DA).

quereme, m. (1) lid. (Kol): nápoj lásky; ► nápoj, pomocí kterého prý lze získat něčí lásku; (2) (Kol): keř (*Cavendishia quereme*); ► až 2 m vysoký, s celistvými střídavými listy, s trubovitými květy zářivě oranžové nebo červené barvy; (DA).

querendenga, f. (1) (Kost): milenka; (DA).

querendongo, -ga, m/f. (1) (Portor): milenec, milenka, konkubína; ■ Var.: *querindango*, *querindongo*; (DA).

querequeté, m. (← onomat.) (1) (Portor): pták (*Chordeiles minor vicinus*); ► až 20 cm dlouhý, v horní části černě zbarvený, s načernalými křídly s bílými fleky; ■ Syn.: *querequetec*, *crequeté*, *gaspayo*; (DA).

crequeté, m. (1) (Kub, Portor): pták; viz též: *querequeté*; (DA).

gaspayo, x. (1) (Portor): pták; viz též: *querequeté*; (DA).

querequetec, m. (1) (Portor): pták; viz též: *querequeté*; (DA).

flaco, adj. (1) **de querer estoy ~** (Kub): Dal bych si! Tak jo; ► používá se jako kladná odpověď na nabídku jídla či pití; (DA).

cajeta, f. (1) **querer ~, cuchillo y guaro** (Hond): přát muži peníze, ženy a alkohol; (DA).

cuchillo, f. (1) **querer cajeta, ~ y guaro** (Hond): přát muži peníze, ženy a alkohol; (DA).

guaro, f. (1) **querer cajeta, cuchillo y ~** (Hond): přát muži peníze, ženy a alkohol; (DA).

agua, f. (1) **querer engañar al ~** (Nik): snažit se někoho marně oklamat; (DA).

huevo, m. (1) **querer ~**, vulg. (Per): přát ženě hodně sexu; (DA).

pelada, f. (1) **querer la breve ~** (Arg): předstírat snahu, chtít něco zadarmo; ► chtít něčeho dosáhnout, ale nic tomu neobětovat; (DA).

cancha, f. (1) **querer la ~¹ y los cuatro reales** (Urug): chtít víc než mi náleží, být hamižný, hrabivý; ■ Var.: *la cancha y los veinte*; (DA).

cancha, f. (1) **querer la ~² y los veinte** (Arg): viz: *querer la cancha y los cuatro reales*; (DA).

petate, m. (1) **querer ~ y querer colchón**, lid. (Hond): chtít vše najednou; (DA).

colchón, m. (1) **querer petate y querer ~**, lid. (Hond): chtít vše najednou; (DA).

quereza, f. (1) (Pan): muší vajíčka uložená v mase; (DA).

querindango, -ga, m/f. (1) (Kub): viz: *querendongo*; (DA).

querindongo, -ga, m/f. (1) (Portor): viz: *querendongo*; (DA).

querosina, f. (1) (Portor): hořlavý plyn; ► vyroben z petroleje, používaný ke svícení a jako hořlavina; ■ Var.: *kerosín*, *kerosina*, *keroseno*, *kerosene*; (DA).

kerosín, m. (1) (Pan, jižEkv): hořlavý plyn; viz též: *querosina*; (DA).

kerosina, f. (1) (Portor, Ekv): hořlavý plyn; viz též: *querosina*; (DA).

keroseno, m. (1) (xxx): hořlavý plyn; viz též: *querosina*; (DA).

kerosene, m. (1) (Mex, Guat, Hond, Salv, Nik, Kub, Dom, Portor, Kol, Ven, Ekv, Chil, Arg, Urug): hořlavý plyn; viz též: *querosina*; (DA).

quesadillo, m. (1) (Kol): hmota ze smetanového sýru tvořící náplň sladkosti z *guayaba*; (DA).

queseyó, x. (1) (Portor): co já vím; ► používá se jako berlička k nahrazení slova, na které si nemůžeme vzpomenout; (DA).

quesudo, -da, adj. (1) (Pan): perverzní, nadřžený; ► člověk, který stále myslí na sex; (DA).

quibombó, m. (1) (Portor): viz: *quimbombó*; (DA).

quicato, -ta, adj. (1) (jzKol): o dítěti: nevychovaný, neposlušný, nezdvořilý; (DA).

quichicientas, adj. (1) (Arg): častokrát, hodněkrát, mnohokrát; ■ Var.: *chiquicientas*; (DA).

chiquicientas, adj. (1) (Arg, Urug): hodněkrát; viz též: *quichicientas*; (DA).

quebrabarriga, m. (1) (Portor): viz: *nacadero*; ■ Var.: *quebrabarriga* (DA).

quebrahacha, f. (1) (Portor): strom; viz též: *dividiví*; ■ Var.: *quebrahacha*; (DA).

quebrahuesos, f. (1) lid. (Kost): chřipka; (DA).

quebrapatas, f. (1) lid. (Pan, Kol): protipěchotní nášlapná mina; ► řemeslné výroby; (2) m. (Stř a jzKol): mříž; ► která se staví ke vchodu oploceného pozemku, aby zabránila útěku zvířat a umožnila vjezd vozidlům či osobám; (DA).

quebrapedra, f. (1) (Urug): viz: *quebrapedra*; (DA).

quebre, m. (1) (Kol): slabina; ► slabé místo.; (2) (Pan): přerušení vztahů, rozchod; (3) (Arg): náhlá změna, zvrát; ► v situaci, procesu; (4) (Kost): sleva, výprodej zboží; (DA).

quien, zájm. (1) ~ **te quemó, que te sople** (Portor): Ten kdo to zavinil, ať si to vyřeší; (DA).

quijada, f. (1) (Portor): brada, čelist; (2) m/f. (Portor): osoba s velkou čelistí; (3) f., venk. (Portor): koncová část rukojeti mačety; ■ Syn.: *barba, nariz*; (DA).

barba, f. (1) (Portor): koncová část rukojeti mačety; viz též: *quijada*; (DA).

nariz, f. (1) (Portor): koncová část rukojeti mačety; viz též: *quijada*; (DA).

quilada, f. (1) (Arg): velké množství; (2) **una** ~ (Arg): hodně, moc; (DA).

quilaje, m. (1) (Arg, Urug): váha měřená v kilogramech; (DA).

quiler, m. (1) (Salv): špička na cigaretu; ► z kovu či jiného materiálu; (DA).

quilico, m. (1) (sevEkv): pták krahujec; viz též: *gavilán primito*; (DA).

quilinchuche, m. (← nah. *quilitl*, „zelenina“ + *xochitl*, „květ“) (1) (Hond): strom (*Pseudobombax ellipticum*); ► až 4 m vysoký, s červenými listy a červenobílými květy, s podlouhlými plody obsahující druh bavlny; ■ Var.: *jilinchuche*; (DA).

jilinchuche, m. (1) (Hond, Nik): strom; viz též: *quilinchuche*; (DA).

quilitique, m. (← angl. *kill tick*) (1) venk. (Portor): prostředek proti klíšťatům; ■ Var.: *quitique, quitiqui*; (DA).

quitique, m. (1) (Portor): prostředek proti klíšťatům; viz též: *quilitique*; (DA).

quitiqui, m. (1) (Portor): prostředek proti klíšťatům; viz též: *quilitique*; (DA).

quilla, f. (1) (Portor): obratel; ■ Var.: *quiya*; (2) (Portor): páteř; ■ Var.: *quiya*; (3) (Portor): hubeňour, vychrtlina; ► osoba velmi hubená; ■ Var.: *quiya*; (4) (Portor): hrudní kost; ■ Var.: *quiya*; (5) (Portor): kohoutí hrudní kost; ■ Var.: *quiya*; (6) m. (Urug): oko na silonkách; (DA).

quiya, f. (1) (Portor): viz: *quilla*; (DA).

quillada, f. (1) (Portor): nalodění; (DA).

quillo, m. (1) (jzKol): nádoba; ► která se dělá z dřevinatého plodu *totumo*; (DA).

quilquil, m. (← map. *culcul*, „keř“) (1) (jižArg): kapradina; viz též: *costilla de vaca*; (DA).

quilquiña, f. (1) (Bol): viz: *kirkiña*; ■ Var.: *quirquiña*; (DA).

quirquiña, f. (1) (Bol): viz: *quilquiña*; (DA).

quilterry, m. (1) (Chil): kříženec, pouliční pes; ► pes neurčité rasy; ■ Var.: *quiltro, kilterry*; (DA).

kilterry, m. (1) (Chil): pouliční pes; viz též: *quilterry*; (DA).

quiltro, m. (1) (Chil): viz: *quilterry*; ■ Var.: *kiltro*; (DA).

kiltro, m. (← map.) (1) (Chil): pouliční pes; viz též: *quiltro*; (DA).

quimbole, m. (1) (Pan): fazol bílý; ► malý a kulatý druh; (DA).

quimbolito, m. (1) (Pan): fozol bílý; ► rodu bobovitých, připravuje se s cukrem a skořicí; (DA).

quimbombó, m. (1) (Mex, Portor): rostlina; viz též: *guingambó*; ■ Var.: *quibombó*; (DA).

quimona, f. (1) (Portor): ženská domácí zástěra; (DA).

quimpe, m. (1) (sevArg): vraní nožka podvojná (*Coronopus didymus*); ► rostlina s malými zelenými květy, s využitím v medicíně; ■ Var.: *quimpi*; (DA).

quimpi, m. (1) (sevArg): viz: *quimpe*; (DA).

quimsacharani, m. (1) (Bol): bič; ► většinou upletený z kůže, zakončený třemi hroty; ■ Var.: *kinsacharani*; (DA).

kinsacharani, m. (← aim. *kimsa*, „tří“ + *chara* „noha“) (1) (Bol): bič; viz též: *quimsacharani*; (DA).

quincalla, f. (1) (Portor): pouliční stánek s drobným zbožím; (2) (Portor): zboží z galanterie; (DA).

quincallero, adj/subst. (1) (Portor): majitel galanterie, stánkař; (2) adj. (Portor): o muži: sukničkář; (DA).

quince, m. (1) (sevMex): indiánská hra; (DA).

quinañera, f. (1) (Portor): oslava na počest dovršení patnácti let dívky; (DA).

quinañero, -ra, m/f. (1) (Mex): adolescent, který dosáhl patnácti let (většinou dívka); (DA).

quincaños, m. (1) (Kost, Pan, Ven, Ekv, Chil): oslava, na které se slaví patnáct let nějaké dívky; (DA).

quincha, f. (← keč. *quincha*, „ohrada“) (1) (Pan, záp a jzKol, Ekv, Per, Chil, szArg): zeď či ohrada z rákosu; ► obvykle pokrytá bahnem, používá se ke stavbě ohrad nebo chýší; (2) (szArg, Urug): konstrukce ze stébel a suchého rákosu; (3) (stř a jvKol): kolibřík; (4) (← aim. *qhinchá*) (Per): neštěstí, smůla, nepřízeň; (5) (Ekv): bambusové stéblo; (DA).

quinchamal, m. (1) (szArg): keř (*Baccharis grisebachii*); ► až 2 m vysoký se střídavými listy a bělavými plody, s využitím v medicíně; ■ Var.: *quinchamali*, *quinchamali*; (DA).

quinchamali, m. (1) (szArg): viz: *quinchamal*; (DA).

quinchamali, m. (← map. *quinchamallín*) (1) (Chil, jzArg): rostlina (*Quinchamalium chilense*); ► až 20 cm vysoká se střídavými kopinatými listy, žlutými květy a s léčivými vlastnostmi; (2) (szArg): viz: *quinchamal*; (DA).

quincho, m. (1) (Par, Arg, Urug): slaměný přístřešek, stříška; (2) (Urug): přičesek; (3) (Urug): zmatek, chaos; ► nepřehledná situace, kde vládne zmatek; (DA).

quinde, adj. (← keč. *quindí*) (1) (Ekv): opilec, alkoholik; ► člověk, který se často opíjí; (DA).

quinqui, adj. (← angl. *kinky*, „kudrnatý“) (1) (Pan, Portor): kudrnatý; kučeravý; (2) (Portor): perverzní, sprostý; ► něco, co má sexuální podtext; (DA).

quinquilloso, -sa, adj. (1) (Portor): provokující, pobuřující; viz též: *bochinchero*; (DA).

quintacolumna, f. (1) (Pan, Portor): viz: *quintacolumnista*; (DA).

quintacolumnista, m/f. (1) (Portor): zvěd, špeh, agent; ► člověk infiltrovaný do nějaké organizace, spolupracující s policií; ■ Syn.: *quintacolumna*; (DA).

quinto, m. (1) (stř a zápKol): pětina losu; (DA).

quiñar(se), tr. (1) (Pan, Portor): strefit kuličku soupeře; ► při dětské hře kuličky; (2) intr. (Portor): svázat klepeta krabovi; (3) intr/zvrat. (Portor): zažít zklamání, být zklamán; (DA).

quiqueado, -da, adj. (1) (Portor): pomatený, šílený, bláznivý; ► člověk, který příliš popustil uzdu fantazii; ■ Var.: *kikeado*; (DA).

kikeado, adj. (1) (Portor): bláznivý; viz též: *quiqueado*; (DA).

quiquear, intr. (1) (Portor): uvolnit se, odpočinout si, relaxovat; ■ Var.: *kikiar*; (DA).

kikiar, intr. (1) (Portor): uvolnit se, relaxovat; viz též: *quiquear*; (DA).

quiqueo, m. (1) (Portor): veselá věc, záležitost nebo veselé setkání mladých; (2) (Portor): brnkačka; ► snadná věc, jednoduchá záležitost; ■ Var.: *kikeo*; (DA).

kikeo, m. (1) (Portor): viz: *quiqueo*; (DA).

quiquiriquí, m/f. (1) (Portor): kuře, malý kohout nebo slepice; (DA).

quira, x. (1) (Kost): strom (*Platymiscium pinnatum*); viz též: *granadillo*; (2) (Pan): strom; viz též: *yaba*; (DA).

quirate, m. (1) venk. (Pan): larva cikády; ► slouží jako lék při kožních infekcích; (DA).

quirico, -ca, adj. (1) venk. (Portor): o osobě: malého vzrůstu, avšak velmi hašteřivá; (DA).

quirío, m. (1) venk. (Portor): nářek, bědování; (DA).

quiscataco, x. (1) (Arg): keř; viz též: *guaschin*; (DA).

quisquémil, m. (← nah. *quechtli*, „krk“ + *qémil*, „košile“) (1) (Mex): pončo; ► oblečení pro indiánské ženy, kousek látky s otvorem pro hlavu uprostřed; ■ Var.: *quizquémel*; (DA).

quisquidi, m. (1) (Portor): pták; viz též: *pecho amarillo*; (DA).

quisquidí, m. (1) (Portor): pták; viz též: *bien te veo*; (DA).

quisquido, -da, adj. (1) (szArg): o osobě: trpící zácpou; (DA).

quisquilla, f. (1) (Portor): hádka, pře, provokace; (2) (Portor): zášť, zlost, nenávisť; (DA).

quistuña, sust./adj. (1) (Bol): černoč; ► osoba černé rasy; (2) f. (Bol): pohrabáč; (DA).

quita, m. (1) ~ **calzón** (Guat, Salv, Kol): vosa s velmi bolestivým bodnutím; (2) ~ **calzón** (Guat, Hond, Salv, Nik, Kost, Kol): viz: *quitacalzón*; (DA).

quita-pie, m. (1) (Salv): nášlapná mina; (DA).

quita-quita, m. (1) (Per): konkurence, rivalita (mezi dvěma osobami); (DA).

quitacambray, m. (1) (Guat): úhyb, obranný pohyb, kryt; (DA).

quitacutícula, m. (1) (Arg): prostředek na upravení kůžičky kolem nehtů; (2) (Arg): produkty k péči o nehty; ► laky apod.; (DA).

quitado, -da, adj. (1) (Portor): snadný, jednoduchý, snadno řešitelný; (2) m/f. (Portor): absolvent; ► student, který udělal zkoušku či úspěšně splnil podmínky ukončení předmětu; (DA).

quitador, m. (1) (Chil): zloděj, který krade jiným zlodějům to, co sami nakradli; (DA).

quitandas, f. (1) (Bol, Arg, Urug): podomní či pouliční prodej venkovských produktů; ► chleba, koblihů, koláčů, apod.; (DA).

quitañaque, m. (1) (Per): rodinná oslava; (DA).

quitaporquería, m. (1) (Per): rostlina (*Monnina polystachia*); ► jejíž kořen obsahuje mýdlovou substanci; (DA).

quitasol, m. (1) (Portor): balkonový přístřešek, plachta proti slunci; (DA).

quitatén, m. (1) venk. (Nik): úl; ► který produkuje řídký med; (DA).

quitatinta, m. (1) (Portor, Kol): rostlina; viz též: *vinagrillo*; (DA).

quite, m. (1) (Guat): vymknutí, vyvrtnutí, podvrtnutí; ■ Syn.: *kachaña*; (2) (Portor): odplata, odvěta; ► v hazardní hře; (3) (Portor): brnkačka, hračka; ► snadno uskutečnitelná věc; (DA).

kachaña, f. (1) (výchBol): vymknutí; viz též: *quite*; (DA).

quiteñidad, f. (1) (Ekv): quitského charakteru; (2) (Ekv): quitská komunita; (DA).

quiteñismo, m. (← *Quito*, „hl.m. Ekvádoru“) (1) (Ekv): quitské slovo, slovní obrat, způsob mluvy; (DA).

quitería, f. (1) (Kol): rostlina (*Spigelia anthelmia*); ► s jedovatým kořenem, travinného vzrůstu, až 50 cm vysoká, se čtyřmi listy uspořádanými do kříže; (DA).

quiterón, -na, sust./adj. (1) arch. (Mex): míšenec; ► potomek španěla a indiánské míšenky nebo naopak; (DA).

quitifón, m. (1) venk. (Arg): zlomyslnost, škodolibost, zlomyslná povaha; (DA).

quitiplás, m. (1) (Ven): hudební nástroj; ► dechový a bicí, vyrobený z babusových tyčí; (DA).

quitlacoche, m. (← nah. *vuittat*, „trus“ + *cochi*, „spát“) (1) (Mex): houba parazitující na kukuřici; ► čeré barvy, jedlá; viz též: *cuitlacoche*; (DA).

quitolis, m. (1) (Kol): prominutí, odpuštění; ■ Var.: *quitoles*; (DA).

quitoles, m. (1) (Kol): odpuštění; viz též: *quitolis*; (DA).

quitonear(se), tr. (1) (Bol): zápasit, bojovat o lákavou věc; ► snažit se získat věc, po které člověk intenzivně touží; (2) intr/zvrat. (Bol): hádat se, přít se, soutěžit s někým o lákavou věc; (DA).

quitra, f. (1) (Chil): dýmka, fajfka; (DA).

quitrife, m. (1) (Ven): komplikace, zmatek, problém; (DA).

quituches, m. (1) (Guat): pravděpodobnost, možnost; (DA).

quitucho, m. (1) (Arg): mletá ostrá paprika; (DA).

quitupí, x. (1) (Arg): pták; viz též: *benteveo*; (DA).
quiúlla, f. (1) (Chil): racek (*Larus serranus*); ► vyskytující se u jezírek v pohoří And; ■ Var.: *quiulla*; (DA).
quiulla, f. (1) (Chil): racek; viz též: *quiúlla*; (DA).
quiveve, m. (1) (Arg): kaše připravená z dýně, kukuřičné mouky a sýra; ■ Var.: *quivevé*; (DA).
quivevé, m. (← guar.) (1) (Par): viz: *quiveve*; (DA).
quivo, m. (1) (Bol): viz: *quivano*; (DA).
quixal, m. (1) (Guat): dobře odvodněné mělké půdy, pozemky; (DA).
quixqui, m. (1) (Arg): malý psík; (DA).
quixtan, m. (1) (Guat): dobře odvodněné hluboké pole; (DA).
quiyá, f. (1) (Arg, Urug): kožená zástěra; ■ Var.: *kiyá*; (2) (Arg): pokrývka z vydří kožešiny; ■ Var.: *kiyá*; (DA).
kiyá, m. (← guar.) (1) (Arg, Urug): viz: *quiyá*; (DA).
quiyay, m. (1) (Arg): strom; viz též: *quillay*; (DA).
quiyou, m. (1) (Guat): ovocný strom; (DA).
quiz, m. (← angl.) (1) (Am, Hond, Kost, Pan, Portor, Ven): zkouška, krátký test, testík; (DA).
quizneto, -ta, adj. (1) (Nik, Kost): křivý, zkrivený, zkroucený; viz též: *quisneto*; (DA).
quizque, adv. (1) (Kol): viz: *dizque*; (DA).
quizquémel, m. (1) (Mex): viz: *quisquémil*; (DA).

R

- rabada**, f. (1) (Mex): švihnutí ohonem; ► náhlý pohyb ocasu zvířete; (DA).
- rabandola**, f. (1) lid. (Dom): kostrč; ► dolní část zad; (DA).
- rabanillo**, m (1) (Mex): keř starček (*Senecio sanguisorbae*); ► až 1 m vysoký, s oválnými listy a žlutými květy, s využitím v tradiční medicíně; (DA).
- rabanito, -ta**, adj/subst. (1) (Bol, Per): komunista, komunistický; ► člověk podporující ideologii komunismu; (2) arch. (Chil): člen komunistické strany, člověk podporující ideologii komunismu; viz též: *rábano*; (3) adj., arch. (Chil): komunistický; ► týkající se komunistické strany; (DA).
- rábano**, adj/subst. (1) (Bol, Per): člen komunistické strany, zastánce komunistické ideologie, komunista; ■ Var.: *rabanito*; (2) al ~ (Salv): stručně, ve zkratce, rychle; (DA).
- rabazo**, m. (1) (Mex, Pan, Kub): švihnutí, rána ocasem; ► silná rána ocasem, kterou dělají některá zvířata, především krokodýli; (DA).
- rabeadera**, f. (1) (Mex): vrtění ocasem; ► pravidelný pohyb zvířecím ohonem ze strany na stranu; (2) (Pan): představení, při kterém se muž snaží položit býka na záda; ■ Var.: *rabeadora*; (DA).
- rabeadora**, f. (1) (Pan): viz: *rabeadera*; (DA).
- rabeador**, m. (1) (Pan): muž, který při vystoupení *robeadora* běhá za býkem a tahá ho za ocas, aby jej mohl svalit na zem; (DA).
- rabeador, -ra**, adj. (1) (Mex, Pan): zvíře, které dává údery ocasem; (DA).
- rabear**, intr. (1) (Pan): dostat smyk s autem, uklouznout; (DA).
- rabia**, f. (1) **mala** ~ (szPer): dušený pokrm; ► Velikonoční postní jídlo z vařeného banánu, cibule a jiných ingrediencí; (2) **malas ~s** (Ven): zákusek; ► ze zralého banánu nebo ovoce *camburo* a hnědého cukru; (DA).
- robiador**, adj. (1) (Kub): o koni, který neklidně švihá ocasem, když je pobídnut; (DA).
- rabiahorcado**, m. (1) (jvMex, Hond): pták (*Tyrannus savana*); ► až 40 cm dlouhý, s prsty opatřenými plovací blánou, černou hlavou a ocasem, hnědými křídly a bílým břichem; (DA).
- rabiascoso, -sa**, adj. (1) (Mex): cholerický, vznětlivý, prudký; ► osoba, která se snadno rozčílí; (DA).
- robiablanca**, x. (1) (Pan): pták; viz též: *yerutí*; (DA).
- rabiche**, f. (1) (Kub, Kost): holub divoký (*Zenaida macrourd*); ► až 30 cm dlouhý, šedohnědé barvy, s černým zobákem a červenými končetinami, s bílým peřím na ocase; (2) (Hond): zloděj osobních věcí, kapsář; (DA).
- rabicolorado, -da**, adj (1) (Pan): člověk, který obdivuje všechno americké; (2) (Pan): žena, která udržuje citové či sexuální vztahy s američany; (DA).
- rabihorcado**, m. (1) (Pan, Ekv): fregatka; ► mořský pták; viz též: *fragata*; (DA).
- rabijunco**, m. (1) (Pan, Portor): fregatka; ► mořský pták, viz též: *fragata*; ■ Syn.: *rabo de junco*; (DA).
- rabincho**, m. (1) venk. (Par): kožený pásek sloužící ke svázání koňského ohonu; (DA).
- rabincho, -cha**, adj/subst. (1) (Par): (o předmětu) opotřebovaný, zničený, poškozený; (2) adj., venk. (Par): o koni který má ostříhané, zkrácené žíně; (3) adj/subst., lid. (Par): slaboch, člověk chabého vzrůstu, křehké postavy; ■ Syn.: *chavi, pavi, pavito, pliqui, rabiqui*; (DA).
- chavi**, x. (1) (Par): slaboch; viz též: *rabincho*; (DA).
- pavi**, x. (1) (Par): slaboch; viz též: *rabincho*; (DA).
- pavito**, x. (1) (Par): slaboch; viz též: *rabincho*; (DA).
- pliqui**, x. (← guar.) (1) (Par): slaboch; viz též: *rabincho*; (DA).
- rabiqui**, x. (1) (Par): slaboch, viz též: *rabincho*; (DA).
- rabirrubia**, f. (1) (výchMex, Kub, Portor): mořská ryba (*Ocyurus chrysurus*); ► až 85 cm dlouhá, fialové a žluté barvy, s žlutým pruhem podél těla, její maso je velmi ceněné; ■ Syn.: *colirrubia, yalatel*; (DA).

colirrubia, f. (1) (Dom): mořská ryba (*Ocyurus chrysurus*); ► až 85 cm dlouhá, fialové a žluté barvy, s žlutým pruhem podél těla, její maso je velmi ceněné; viz též: *rabirrubia*; (DA).

yalatel, m. (← angl. *yellowtail*) (1) (sevHond): mořská ryba (*Ocyurus chrysurus*); ► až 85 cm dlouhá, fialové a žluté barvy, s žlutým pruhem podél těla, její maso je velmi ceněné; viz též: *rabirrubia*; (DA).

rábit, m/f. (← angl. *rabbit*, „králík“) (1) (Hond): člověk, který má velké přední zuby; (DA).

rabiza, f. (1) (Kub, Dom): větvička, tenká větev; (2) (Kub): vroubkovaná kožená šňůrka visící na konci bičiku; (3) (Dom): ocas papírového draka; (4) (Dom): řada, zástup; ► lidí nebo věci postavených za sebou; (DA).

rabo, m. (1) lid. (Mex, Guat, Nik, Kost, Pan, Kol, Ven, Ekv, Per, Urug): zadek, zadnice; (2) vulg. (Guat, Hond, Nik): krasavice, kráska, pěkná žena; (3) lid. (Guat): žena; (4) (Nik, Kub, Portor, Ven, Ekv): člověk, který za někým chodí jako ocas; ► dolézá za někým; (5) (Pan, Kub, Ekv): ocas papírového draka; (6) (Ven): část přidaná k nějaké věci, doplněk; (7) (zápBol): konečná část peřejí; ► místo, kde se řeka znovu uklidní; (8) (Portor): svazek listů tvořící korunu ovocného stromu; ► především ananasovníku; (9) **ponerle el ~ al burro** (Kub): dětská hra; ► při které hráči se zavázanýma očima musí připevnit papírový ocas k figurě osla (10) ~ **de alacrán** (Portor): travinná rostlina; viz též: *rabo de gallo*; (11) ~ **de ardilla** (Portor): klacík, větvička; ► používaná při kouhoutích zápasech k podněcování a dráždění kohouta; (12) ~ **de bobo** (Mex): palma (*Chamaedorea lindeniana*); ► až 2 m vysoká, s plody v načervenalé peckovici; (13) ~ **de caballo** (Kub, Portor): copek; ► vlasy sepnuté do koňského ohonu; ■ Syn.: *rabo de mula*; (14) ~ **de candela** (Kol): korálovec (*Micrurus mipartitus*); ► had s červenými šupinami na konci ocasu; (15) ~ **de chango** (Mex): strom (*Cyathea princeps*); ► z rodu tzv. stromových kapradin, až 5 m vysoký, s velkým listovím; ■ Syn.: *rabo de mico*, *rabo de mono*, *xomac*; (16) ~ **de gallo**¹ (Kol): velký barevný šátek; ► který je v Kolumbii součástí tradičního mužského oděvu; (17) ~ **de gallo**² (Kol): rostlina otočník (*Heliotropium indicum*); ► až 1 m vysoká, s drsnými listy světlezelené barvy a bílými květy, s využitím v tradiční medicíně proti horečce a úžehu; (18) ~ **de gallo**³ (Kol): alkoholický nápoj; ► koktejl připravený z rumu, citronové šťávy a cukru; ■ Syn.: *petardo*; (19) ~ **de iguana** (Mex): keř (*Acacia iguana*); ► až 2 m vysoký, kmen pokrytý zahnutými trny, s bílými květy a plody v lusku; (20) ~ **de junco** (Portor, Ekv): viz: *rabijunco*; (21) ~ **de mestiza** (Mex): šťavnatý dušený pokrm připravený z *tiras de chile*, rajčat a vajíček; (22) ~ **de mico** (Mex): viz: *rabo de chango*; (23) ~ **de mono** (Mex): viz: *rabo de chango*, (24) ~ **de mula** (Kub): viz: *rabo de caballo*; (25) ~ **de nube** (Kub): sloup vodní páry či vody tvořený vířením vzduchu na moři; (26) ~ **de ratón** (Portor): travinná bylina; viz též: *rabo de gallo*; (27) ~ **de simio** (Chil): likér; ► připravený z pálenky, mléka, kávy a koření, pije se především o Vánocích; (28) ~ **de zorra** (Mex): keř pepřovník (*Piper angustifolium*); viz též: *cordoncillo*; (29) ~ **de zorro** (Kol): bylina (*Bouchea prismatica*); ► až 1 m vysoká, se složenými listy a květy světle fialové barvy; (30) **con el ~ caído**, lid. (Kub): o člověku: skleslý, sklíčený, se svěšeným ocasem; (31) **hasta el ~** (Kost): v opilosti, ve stavu opojení; (32) ~ **al hombro** (Dom): člověk z nízké sociální vrstvy; (33) ~ **de paja** (Pan, Ekv, Per): temná či pochybná minulost, která člověka činí zranitelného; (34) ~ **parado** (Hond, Nik): o muži: vzrušený; (35) ~ **verde** (Mex, Guat, Hond, Salv, Nik, Pan, Ekv, Bol): zralý, starší muž, který má milostné vztahy s mnohem mladšími ženami; (DA).

xomac, x. (1) (Mex): strom (*Cyathea princeps*); viz též: *rabo de chango*; (DA).

petardo, m. (1) (Portor): alkoholický nápoj; viz též: *rabo de gallo*; (DA).

rabojunco, m. (1) (Portor): strom; viz též: *palo salvaje*; (DA).

rabón, -na, adj. (1) (Mex, Guat, Hond, Salv, Nik, Arg, Urug): o věci: zkrácená, kratší než je normálně; (2) lid. (Kol): o člověku: vzteklý, rozrušený, našťvaný, podrážděný, rozčilený; (3) venk. (Ven, Ekv): o noži nebo mačetě: bez rukojeti či se ztupeným ostřím; (4) (Ven, Ekv): o člověku: s širokými boky či velkým pozadím; ■ Syn.: *rabudo*; (DA).

rabonearse, intr. (1) (Par, Arg, Urug): chybět v hodině a nemít omluvenku, být za školou (o žákovi); (2) (Par, Arg): flákat práci, ulívat se; ► často nedodržovat povinnosti, zanedbávat práci; (DA).

rabonero, -ra, adj/subst. (1) (Par, vých a svArg): lenoch, flákač; ► člověk, který často neplní svou práci či své povinnosti; (2) (vých a svArg): záškolák; ► žák, který chybí v hodině, je za školou; (DA).

rabudo, -da, adj. (1) (Ven): o člověku: s širokými boky; viz též: *rabón*; (DA).

rabuja, adj/subst. (1) arch. (Kub): skrček, prcek; ► osoba malého vzrůstu, většinou dítě; (2) m/f., venk. (Kub): nejmenší vepř z vrhu; (3) f. (Kub): ovoce horší kvality a malé velikosti; ► nejde do prodeje, ale používá se ke krmení vepřů; (DA).

raca, m. (← onomat.) (1) ~ **carraca** (Hond): hra kostky; (DA).

racacha, f. (1) (Per, zápBol): rostlina; viz též: *arracacha*; (2) (Per, zápBol): hlíza; viz též: *arracacha*; (DA).

racachaca, f. (← onomat.) (1) (Nik): mlaskání; ► zvuk při přežvykování masa; (DA).

racamandaca, f. (1) **de** ~, lid. (Kol): nadprůměrný; ► věc, která předčí obvyklou kvalitu, nad očekávání; (DA).

racataca, adj/subst. (1) (Pan): o člověku: hrubý, sprostý, nevychovaný, neomalovaný, hrubián, neotesanec; (2) (Pan): nevychovanec, hrubián; ► člověk který se chová hrubě, nevychovaně; (3) adj. (Pan): o věci: vulgární, hrubá, sprostá; (DA).

racear, tr. (1) (Hond): křížit dvě zvířecí rasy stejného druhu; (DA).

racha, f. (1) lid. (Salv): vzhled, vzezření, zevnějšek; (DA).

rachi, m. (1) (Per): pokrm z hovězího žaludku; ► čistí se a krájí na kousky, okoření a následně griluje; (DA).

racional, adj. (1) (Bol, Par, Urug): o člověku: klidný, mírný, rozumný, uvážlivý; (DA).

racionalizado, -da, adj. (1) málo použ. (Kub, Par): o podniku nebo organizaci: se sníženým počtem zaměstnanců; (2) adj/subst., málo použ. (Kub): osoba, která dostala výpověď; ► ale stále dostává částečný plat, dokud si nenajde novou práci; (DA).

rack, m. (← angl.) (1) (US, Portor): police, regál; (2) (Chil, Urug): regál, nábytek s poličkami; (3) (Portor): rošt, mříž, kovová struktura; (DA).

racket, m. (← angl.) (1) (US): výnosný ilegální obchod; (DA).

raco, m. (1) (sevChil): studený vzduch; ► přicházející z hor; (2) adj. (zápBol): o věci: všední, obyčejná, běžná; (DA).

racquetbol, m. (1) (Am, Hond, Kost, Ekv, Bol, Chil): squash; ► sportovní hra, při které se míček odráží raketou proti zdi; ■ Var.: *rácquetbol*; (DA).

rácquetbol, m. (1) (Chil): squash; viz též: *racquetbol*; (DA).

ractaña, f. (1) (Per): keř a kořen; viz též: *ratania*; (DA).

racuno, m. (← angl. *raccoon*, „mýval“) (1) (sevHond): mýval; ► všežravý savec; ■ Var.: *raguno*; (DA).

radal, m. (← map. *raral*, „ořech“) (1) (Chil, jižArg): strom (*Lomatia* spp); ► až 15 m vysoký, s kulatou korunou, zubatými listy a jedlými plody v podobě malých švestek; (2) (Chil, jižArg): ořechové dřevo; (DA).

radar, m. (1) (Hond, Salv, Nik, Chil): lidské ucho; (2) (Nik): špion, zvěd, špeh; (DA).

radialista, m/f. (1) (Bol, Ekv): hlasatel; ► člověk, který pracuje v rozhlasové stanici; (DA).

radiar, tr. (← fr. *radier*) (1) (Mex, zápBol, Par, Urug): vyloučit někoho; ► ze skupiny, asociace či seznamu; (DA).

radiator, m. (← angl. *radiator*, „radiátor“) (1) (jzUS): radiátor, topení, topné těleso; (DA).

radicha, f. (1) (Chil, Arg, Urug): čekanka obecná (*Cichorium intybus*); ► rostlina, až 1,5 m vysoká, se silným dlouhým kořenem, krátkým stonkem, s kopinatými listy a bílými květy; ■ Var.: *radicheta*; (2) (Urug): kořen čekanky obecné; ► bílé barvy, jedlý po uvaření; (3) adj/subst. (Arg): člen či sympatizant Argentinské radikální strany (Partido Radical Argentino); (DA).

radicheta, f. (1) (Arg, Urug): čekanka obecná; viz též: *radicha*; (2) (Arg): sympatizant či člen Argentinské radikální strany (Partido Radical Argentino); viz též: *radicho*; (DA).

radiar, m. (1) (Chil): základová deska z betonu; ► na které se pak staví další konstrukce; (DA).

radio, m. (1) (Mex, Nik, Kost, Pan, Dom, Kol, Ekv, Urug): rádio; ► systém přenosu zvuku na vzdálenost prostřednictvím elektromagnetických vln; (2) ~ **bemba**, málo použ. (Hond, Pan, Kub, Dom, Ven, sevKol, Ekv): rádio Jerevan; ► neexistující rozhlasová stanice ze které se vysílají klepy, zvěsti, fámy a přenos zpráv (především politických); ■ Var.: *radiobemba*; (3) ~ **bemba** (Kub, Dom): zdroj informací, který šíří neoficiální zprávy; (4) ~ **bemba** (Pan, Dom): člověk, který rychle šíří zprávy; (5) ~ **cocina** (Bol): neexistující rozhlasová stanice, odkud se vysílají drby a fámy; (6) ~ **céntrico** (Arg): centrum města; ► část města, kde se soustřeďuje většina aktivit, především obchodních; (7) ~ **urbano** (Par): oblast mezi městem a jeho okolím; ► obchodní zóna za městem, kde se soustřeďuje většina komerčních aktivit; (DA).

radioaudiencia, f. (1) (Guat, Dom, Bol, Chil, Par, Arg, Urug, Ekv): posluchači; ► rádia či určitého rozhlasového programu; (DA).

radiobemba, m. (1) (Pan, Kub, Dom): viz: *radio bemba*; (DA).

radiocasetera, f. (1) arch. (Kub, Ekv, zápBol, Chil, Kost, Urug): radiopřehrávač; viz též: *radiograbadora*; (DA).

radiodifusora, f. (1) (Mex, Salv, Nik, Pan, Kub, Portor, Kol, Ven, Ekv, Per, Bol, Chil, Par, Arg, Urug): rozhlasová stanice; ► podnik, věnující se rádiovému vysílání; ■ Syn.: *radioemisora*; (DA).

radioelectrola, f. (1) (Chil): gramorádio; ► komplet rádia, gramofonu a jiných zvukových komponentů v jednom nábytku; (DA).

radioemisora, f. (1) (Guat, Hond, Salv, Nik, Kost, Pan, Kub, Dom, Portor, Kol, Ven, Ekv, Per, Bol, Chil, Par, Arg, Urug): viz: *radiodifusora*; (DA).

radiograbador, m. (1) (Hond, Salv, Kub, Ekv, Par, Arg, Urug): viz: *radiograbadora*; (DA).

radiograbadora, f. (1) (Hond, Salv, Nik, Kost, Pan, Kub, Ekv, Per, Bol, Chil, Par, Arg, Urug): gramorádio; ► audiozařízení skládající se z rádia a přehrávače kazet; ■ Syn.: *radiocasetera*, *radiograbador*; (DA).

radiola, f. (1) arch. (Guat, Salv, Kol, Ekv, Per, Bol): gramorádio, radiogramofon; ► nábytek ve formě skříňky obsahující rádio a přehrávač gramofonových desek; (DA).

radiopatrulla, m. (1) (Mex, Salv, Kost, Pan, Kub, Ven, Per, Bol, Chil, Urug): policejní automobil; ■ Var.: *radiopatrullas*; (2) f. (Ekv): policejní komunikační ústředna; (DA).

radiopatrullas, m. (1) (Kub, Chil): vozidlo, dopravní prostředek; viz též: *radiopatrulla*; (DA).

radioperador, -ra, m/f. (1) (Mex, Kost, Pan, Dom, Kol, Ekv, Bol, Chil, Arg, Urug): radiooperátor; ► technický operátor rozhlasu, rádia; (DA).

radioteatro, m. (1) arch. (Dom, Ekv, Bol, Chil, Arg, Urug, Per): rozhlasová hra, rozhlasový seriál; (DA).

radiotón, f. (1) (Pan, Ekv, Chil): vysílání přerušené jiným programem s charitativními účely; (DA).

rafa, f. (1) (Guat): cihlový sloup, pilíř; (DA).

rafañoso, -sa, adj. (1) (Arg): lakomý, chamtivý, lakotný; viz též: *ranfañoso*; (2) (Arg): lakomý, skoupý; viz též: *ranfañoso*; (DA).

rafargaya, f. (1) (Portor): divná věc, zvláštnost, podivnost; (DA).

¡raflá!, citosl. (1) (Nik): hop!; šup!; ► vyjadřuje rychlost, s jakou se něco dělá; (DA).

raga-raga, f. (1) (střBol): šalvěj (*Lepechinia graveolens*); (DA).

raguno, m. (← angl. *raccoon*, „mýval“) (1) (sevHond): viz: *racuno*; (DA).

rai, m. (← angl. *ride*, „cesta“) (1) (Hond): viz: *raite*; (DA).

raicilla, f. (1) (Nik, Pan, Kol): keř; viz též: *ipecacuana*; (DA).

raído, m. (1) (svArg): malé množství listů *maté*, které se přesune na místo sušení a pražení; (DA).

raído, -da, adj/subst. (1) (Arg): člověk zanedbaný, sešlý, otrhaný; (DA).

raíl, m. (1) **aunque caigan ~es de punta** (Kub): i kdyby padaly trakaře, ať se děje cokoliv, ať se děje co se děje; ■ Var.: *aunque lluevan railes de punta*; (2) **aunque lluevan ~es de punta** (Kub): viz: *aunque caigan railes de punta*; (DA).

raima, f., (1) venk. (Per, sevChil): sběr oliv, sklizeň; (DA).

Raimundo, m. (1) ~ **y medio mundo** (Hond, Kost): velké množství lidí; (1) ~ **y todo el mundo**, lid. (Nik, Kost, Pan, Kol. Ekv): všichni; (DA).

raimundo, -da, adj. (1) (Nik): hloupý; (DA).

raiteada, f. (1) (Hond): procházka, projížďka; (DA).

raitear, intr. (1) (Hond): projít se, projet se; (DA).

raíz, m. (1) **doce raíces** (Per): likér připravený z ovoce tropického stromu *huito* (*jagua*); ► s afrodisiakálními účinky; (2) ~ **de china**, f. (Mex, Kub): viz: *cocolmecca*; (3) ~ **de gato**, f. (Mex): bylina (*Valeriana ceratophylla*); ► rodu kozlíkovitých, až 60 cm vysoká, oválnými listy, s růžovobílými trubicovitými květy a suchými chlupatými plody; ■ Syn.: *raíz de oso*; (4) ~ **de indio** (Mex): liána; viz též: *canastillo*; (5) ~ **de oso** (Mex): viz: *raíz de gato*; (6) ~ **de zambo** (Hond): viz: *hombre grande*; (7) ~ **del manso** (Mex): bylina (*Anemopsis californica*); ► až 80 cm vysoká, s protáhlými oválnými listy, s četnými malými květy bílé barvy a plody v tobolce; (8) ~ **del sapo** (Mex): rostlina (*Eryngium comosum*); ► až 40 cm vysoká, s malými květy bílé, modré či fialové barvy; (9) **siete raíces** (výchPer): viz: *sieterraíces*; (9) **siete raíces**, m. (Per): dušený pokrm připravený se ze sedmi druhů masa či ryb; (DA).

raizudo, -da, adj. (1) (Guat, Hond, Salv, Nik, Per, Bol): strom či rostlina, která má hodně kořenů nebo má velké kořeny; (DA).

raja, f. (1) venk. (Mex): brázda do které se seje kukuřice; (2) (Mex): sušený zvířecí trus; ► používá se jako palivo; (3) adj., lid. (Chil): vysílený, vyčerpaný, udřený; (4) adv., lid. (Chil): hluboce, zhluboka, do hloubky; (5) adj., lid. (Chil): hodně opilý; (6) f. (Guat, Hond): ilegální výdělek; viz též: *alita*; (7) (Guat): výdělek získaný z prodeje ukradených věcí; (8) (Hond): podíl na zisku; ► část získaných peněz, které se odevzdají kopmlicovi či prostředníkovi; (9) (Hond, Ekv): kousek kůry skořicovníku; (10) lid. (Par): dříví z kmene stromu; (11) f., lid. (Chil): štěstí, štěstěna; (12) adv. (Hond): napůl; ► rozdělené na rovnoměrné části; (13) **a toda** ~ (Bol, Chil): rychle, spěšně; (14) **la** ~, vulg. (Chil): vynikající, znamenitý, výtečný; (15) ~ **y** ~ (Salv): rovnoměrně, na stejné díly; (16) **una** ~ (Chil): nic; (DA).

rajacho, m. (1) (jižPer): prasklý kukuřičný stonek ze kterého lze slíznout jeho šťáva; (DA).

rajacíncha, f. (1) **a** ~ (Arg, Urug): překotně, kvapem, spěšně; (2) **a** ~ (Arg, Urug): nadměru, přehnaně; (DA).

rajada, f. (1) (Mex, Guat, Kost, Per, Par): trhlina, prasklina, puklina; (2) (Mex, Kub): lítost, pokání nebo strach před něčím; (3) (Bol, Par, Arg, Urug): náhlý úprk, útěk; (4) (Guat, Hond, Bol, Urug): ostrá kritika, slovní útok; (5) **a la** ~ (Bol): zničeho nic, najednou, nakvap, narychlo; ■ Var.: *a las rajadas*; (6) **a las** ~s (Arg): viz: *a la rajada*; (DA).

rajadera, f. (1) (Kol, Per): zle míněná kritika; (DA).

rajadiablos, m/f. (1) (Bol, Chil,): popudlivá osoba, mrzout, bručoun; (DA).

rajado, -da, adj. (1) (Chil): (o člověku) štědrý, velkorysý; (2) lid. (Chil): bohém, ranař; ► milovník věčirků a nekonvenčních věcí; (3) (Kub): o hlase: drsný, hrubý, chraplavý; ► způsoben přemírou alkoholu; (4) (Kub): o hlase: rozechvělý, třesoucí; ► většinou kvůli stáří; (5) (Hond): žena sedící s rozkročenýma nohama; (DA).

rajador, -ra, adj/subst. (1) (Bol, Arg, Urug): rychlík; ► velmi rychlý člověk, vozidlo nebo zvíře; (2) lid. (Per, Bol): pomlouvač, klepna, pomlouvačný; (3) (Chil): o učiteli, který dává žákům špatné známky; (DA).

rajadora, f. (1) (Arg): dostihová dráha; (DA).

rajadura, f. (1) (Mex, Guat, Nik, Kost, Pan, Kub, Dom, Bol, Chil, Par, Urug): prasklina, puklina; (2) (Hond, Salv, Bol): vulva; ► vnější rodidla; (DA).

rajaleña, m. (1) (Kol): lidový tanec; (2) (Kol): lidová píseň nebo popěvek doprovázející tanec *rajaleña*; (DA).

rajante, adj. (1) (Arg, Urug): nezvratné (rozhodnutí); kategorický (příkaz); ► rozkaz či rozhodnutí, které nepřipouští odmlouvání; (DA).

rajar(se), intr/zvrat. (1) (Per, Bol): odhodlat se k něčemu, zapálit se pro něco; (2) (Dom): začít z čista jasna; z ničeho nic, najednou;

papeleta, f. (1) **rajar la** ~ (Portor): volit všechny kandidáty z jedné politické strany; (DA).

leña, f. (1) **rajar la** ~ (Mex): nahlásit trestný čin; (DA).

ayote, m. (1) **rajarse el** ~, lid. (Hond): prát se, rvát se s někým; (DA).

culo, m. (1) **rajarse el** ~, vulg. (Hond, Bol): dít se, namáhat se, usilovat o něco; (DA).

rajatablas, m. (1) málo použ. (Kol): napomenutí, výtka, pokárání; (2) **a** ~ (Guat, Nik, Kost, Pan, Portor): unáhleně, ukvapeně, neopatrně, nedbale; (3) **a** ~ (Pan): bez okolků, přímo, jasně; (DA).

rajatebién, m. (1) (Guat): strom drmek (*Vitex gaumeri*); ► s velkými palmovitě uspořádanými listy a kulatými dužinatými plody; (DA).

rajativo, -va, adj/subst. (1) lid. (Chil): učitel, který studentům dává špatné známky a často je nechává propadnout; (DA).

rajetear(se), tr. (1) (szArg): působit praskliny; (2) intr/zvrat. (szArg): začít praskat, pukat; (DA).

rajiero, m. (1) (Portor): hlodavec, malá myš; (DA).

rajón, -na, adj/subst. (1) lid. (Mex, Guat, Hond, Salv, Nik, zápBol): (o člověku) nespolehlivý, zrádný, zrádce; (2) adj. (Mex, Guat, Nik): zbabělý, ustrašený, bojácný; (3) adj/subst. (Mex): udavač, donašeč, práškač, udavačský; (DA).

rajonería, f. (1) (Hond, Salv): plýtvání, mrhání, rozhazování peněz; (2) (Hond): chvástání se, troufalost; (DA).

rajudo, -da, adj/subst. (1) lid. (Chil): šťastlivec, dítě štěstěny; (DA).

rajuñar, tr. (1) lid. (Chil, Arg, Urug): škrábnou někoho, poškrábat, podrápat; (DA).

rajuño, m. (1) lid. (Chil, Arg, Urug): škrábanec, škrábnutí, šrám; (DA).

rala, f. (1) (Kub, střKol): kuřinec, ptačí trus; (DA).

raleada, f. (1) (Bol): vyloučení, vyčlenění (někoho); (DA).

raleado, -da, adj. (1) (Bol, Chil, Urug): o věci: řídký, málo hustý; (2) (Salv): (o člověku) pobodaný, pořezaný nožem; (DA).

ralear(se), tr. (1) (Per): plevat zahradu, vytrhat plevel; (2) (Hond, Urug): trhat plevel; (3) (Bol, Arg, Urug): ignorovat, nevídat si (někoho nebo něčeho); (4) (Hond, Salv): krájet na plátky (maso nebo rybu); (5) (Salv): pobodat, ubodat někoho; (6) (Bol): prodat zboží za maloobchodní cenu; (7) intr/zvrat. (zápBol): o potravině: zřidnout, ztratit konzistenci; (DA).

raleo, m. (1) (Per, Arg, Urug): (v zemědělství) plevání; ► vytrhávání slabých rostlin a plevel; ■ Syn.: *desahije*; (2) (Hond, Kub, Ekv, Per, Urug): prořezávka; ► vykácení stromů s méně kvalitním dřevem, aby byl prostor pro ty kvalitnější; (DA).

desahije, m. (1) (Per): plevání; viz též: *raleo*; (DA).

ralera, f. (1) (svArg): oblast s nízkou a řídkou vegetací; (DA).

ralez, f. (1) (Salv): nízká hustota, řídkost; (DA).

rallar(se), tr. (1) (výchBol): pořezat někomu tvář; (DA).

papa, f. (1) **rallar la** ~ (Chil): dělat nebo říkat hlouposti; (DA).

yuca, f. (1) **rallar** ~, vulg. (Ven): o muži: masturbovat, onanovat; (DA).

yuca, f. (1) **rallarse una** ~, vulg. (Kub): viz: *rallar yuca*; (DA).

ralo, adv. (1) ~ ~ (szArg): občas, zřídka; (DA).

ralo, -la, adj. (1) venk. (Guat, Portor, Per, Hond, Salv, Nik, Kost, Bol): slabý; ► čaj, káva nebo vývar, příliš zředěný; (2) (Nik, Kost): o látce: průhledná, průsvitná; (DA).

rama, f. (1) (Pan, Kol, Bol, Urug,): odvětví státní moci; ► zákonodárná, výkonná nebo soudní; (2) (Chil): armádní složka; ► lelectvo, pěchota, atp.; (3) (Salv, Nik): ruka, rameno; (4) (Portor): špička cukrové třtiny; viz též: *cogollo*; (5) (Portor): viz: *moña de la piña*; (6) ~ **de caballo** (Mex): keř (*Croton ciliato-glandulosus*); ► až 2 m vysoký, velmi rozvětvený, s oválnými a jemně ozubenými listy, s bílými květy; ■ Syn.: *chilca, ciegaajo, ciegavistas, solimán, tutumilpate*; (7) ~ **de oro** (Mex): keř (*Galphimia glauca*); ► až 5 m vysoký, s oválnými listy a žlutými květy; (8) ~ **del sapo** (Mex): rostlina (*Talinum paniculatum*); ► až 1 m vysoká, s oválnými listy a žlutými květy; ■ Syn.: *feafá*; (9) ~ **negra** (Arg, Urug): keř (*Cassia corymbosa*); ► až 4 m vysoký, s neopadavým listím, žlutými květy a plody v oválných luscích, s využitím v přírodní medicíně; ■ Syn.: *sen del campo*; (10) ~ **verde** (zápBol): keř (*Cestrum parquí*); viz též: *palqui*; (DA).

chilca, f. (1) (Guat, Hond): keř; viz též: *rama de caballo*; (DA).

ciegaojo, m. (1) (Hond): keř; viz též: *rama de caballo*; (DA).

ciegavistas, m. (1) (Hond): keř; viz též: *rama de caballo*; (DA).

solimán, m. (1) (Mex): keř; viz též: *rama de caballo*; (DA).

tutumilpate, m. (← nah. *tototl*, „pták“ + *milli*, „pole“ + *patli*, „lék“) (1) (Hond): keř; viz též: *rama de caballo*; (DA).

feafá, x. (1) (Dom): rostlina; viz též: *rama del sapo*; (DA).

sen, m. (1) ~ **del campo** (Arg, Urug): keř; viz též: *rama negra*; (DA).

ramada, f. (1) arch. (szPer): venkovská koloniální kaple; ► vyrobená z materiálu podléhajícím zkáze; (2) (Chil): stánek s tradičním chilským občerstvením; ► zřízený během tradičních chilských oslav *fiestas patrias*, nabízející také tradiční chilskou hudbu; (DA).

ramajear, tr. (1) (Kub): zastřihávat větve; (2) (Dom): o dobytku: pást se; (DA).

ramasé, m. (← fr. *ramasser*, „posbírat“) (1) (Dom): vydrancování, vyplenění; ► posbírání všeho co na místě je; (DA).

ramazón, m. (1) (Kol): hromada větví; (2) f., málo použ. (Kub, Dom): zarudnutí kůže; ► ve formě malých žilek, důsledek nemoci; (3) (Hond, Nik): paroží jelena; (DA).

rambo, m/f. (1) lid. (Chil): voják speciálního komanda; (DA).

rambulero, adj/subst. (1) lid. (Pan): o člověku: hrubý, neomalený, hrubián; (2) adj. (Pan): o člověku: neomalený, hrubý; ► o člověku, jehož činy vzbuzují nelibost ostatních ; (DA).

ramear, tr. (1) venk. (Mex): mrskat větvičkou (zvíře); (2) (szArg): táhnout po zemi, smýkat, vláčet (někoho nebo něco); (3) (szArg): orat pole (pluhem); (4) intr. (Guat, Kost, Bol, Hond, Salv): o větvích: rašit, rozvětňovat se; (DA).

ramita, f. (1) (Chil): váleček z těsta; (2) ~ **de san Antonio** (Hond): divoce rostoucí cibule; viz též: *cebolla silvestre*; (DA).

ramón, m. (1) (Mex, Kub): strom (*Trophis racemosa*); ► s oválnými listy, bílými květy a načervenalými bobulovitými plody; ■ Syn.: *ramoncillo*, *lechmaria*, *ramón de caballo*; (2) (Mex): viz: *lantrisco*; (3) (Portor): viz: *yaití*; (4) ~ **de caballo** (Kub): strom; viz též. *ramón*; (DA).

lechmaria, f. (1) (Mex): strom; viz též: *ramón*; (DA).

ramoncillo, m. (1) (Mex): strom; viz též: *ramón*; (2) (Portor): strom; viz též: *gaeta*; (DA).

ramonear, intr. (1) (Hond, Bol): zabavit se, rozptýlit se; (DA).

rampa, f. (1) (Chil): viz: *rampa*; (DA).

rampampán, x. (1) **de** ~ (Kub): viz: *de rampán*; (DA).

rampán, adv. (1) **de** ~, lid. (Kub): najednou, z ničeho nic; (DA).

rámpano, m. (1) (Dom): nehojící se zranění na kůži; (DA).

rampla, f. (1) (Chil): přívěs, vlečný vůz; ■ Var.: *rampa*; (DA).

ramplán, adv. (1) **en un** ~ (Pan): v mžiku, okamžitě; (DA).

ramplimazo, m. (1) (Dom): rána, úder; (2) (Dom): náhlý podnět k něčemu, vzplanutí; (DA).

ramplón, -na, adj. (1) (Ven): nízkonákladový (podnik nebo činnost); (DA).

ramplug, m. (1) (Ven, Bol): hmoždinka; (DA).

ramudo, -da, adj. (1) (výchBol): o stromu: rozvětvený, košatý; (DA).

¡ran!, citosl. (1) lid. (Hond, Pan, Bol): šup!; ► vyjadřuje rychlost nějaké akce; (DA).

rana, f. (1) (Kol): vojenský trest; ► kdy je voják nucen se po pás ponořit do vody s veškerou výzbrojí, kterou nesmí ji namočit; (2) (Hond, Nik, Bol, Chil): dřep; ■ Var.: *ranita*; (3) adj/subst. (Bol, Arg, Urug): bystrý, mazaný, vychytralý, lišácký; (4) f., lid. (Kost): závit, matice; ► která drží kolo; (5) (Salv): šicí stroj; ► který dělá více stehů najednou; (6) ~ **arboricola** (Ven, Ekv): žába (*Hyla* spp); (7) ~ **de vidrio** (Ven): žába (*Centrolenella* spp); ► na povrchu zelené barvy, s průsvitným tělem se schopností odrážet infračervené záření; (8) ~ **lechera** (Ven): žába (*Trachycephalus* spp); ► obojživelník hnědé barvy produkující mléčnou šťávu; (9) ~ **pipa** (Per): žába (*Pipa pipa*); ► až 20 cm velká, šedozelené barvy, se zploštělým tělem a trojúhelníkovou hlavou; (10) **como** ~ (Chil): opilý na mol, ožralý; (11) ~ **chacha** (Salv): (v armádě) vojenský trest

- nebo cvičení; ► kdy dva muži k sobě otočení zády dělají dřepy s výskoky; (12) ~ **mujer del sapo** (Hond): hra bingo; (DA).
- ranazo**, m. (1) lid. (Mex, Guat): rána, náraz, úder; (2) (Chil): chyba z nepozornosti či neopatrnosti; omyl; selhání; (3) (Chil): obrovské štěstí; klika; (DA).
- ranchada**, f. (1) (svArg): skupina provizorních přístřešků; ► pro lovce, rybáře nebo dřevorubce; (2) (Guat, Hond, Salv, Nik, Pan): člun s přístřeškem z listů; (DA).
- ranchar(se)**, tr. (1) (Guat, střKol): vařit (v konfliktní zóně); (2) (Guat, Hond, Salv): jíst (v konfliktní zóně); (3) (Bol): jíst vojenskou či vězeňskou stravu; (4) tr/zvrat. (Hond): přejídat se, cpát se; (5) intr/zvrat., lid. (Kol): zatvrzele si stát za svým názorem; (6) intr/zvrat. (Nik, Pan): nakvartýrovat se k někomu; ► zabydlet se u někoho a nemít se k odchodu (navzdory nelibosti domácího); (DA).
- ranchear**, intr. (1) (Bol): jíst vojenskou nebo vězeňskou stravu (vězeň nebo voják); ■ Var.: *ranchar*; (2) arch. (výchBol, Kub): udělat všechno možné k dosažení určitého cíle; (DA).
- rancheo**, m. (1) (zápBol): hudební vystoupení mládeže na pouti či jarmarku; ► s různorodými hudebními nástroji; (DA).
- ranchera**, f. (1) (jižBol): chudé obydlí, ranč; viz též: *rancho*; (DA).
- rancheria**, f. (1) venk. (Mex, Guat, Nik, Dom, Per, Bol): ubytovna pro nádeníky v ranči; (2) (Ven, Bol): skupina rančů (chudých farem); (3) (Nik, Ven): chudé obydlí, ranč; viz též: *rancho*; (4) (Ven): místo na přenocování; ► na břehu řeky či na kraji cesty, pro pocestné či námořníky; (5) (Pan): skupina jednoduchých příbytků; ► kde během období sucha bydlí zemědělci z okolí, kteří prodávají řemeslné výrobky, zeleninu aj., obvykle postaven na pláži; (DA).
- rancherío**, m. (1) venk. (Mex, Guat, Dom, Kol, Ven, Bol, Arg, Urug, Par): skupina chudých obydlí; ► v zemědělských oblastech; (2) (Ven, Urug): velké množství rančů; (DA).
- ranchero, -ra**, adj. (1) venk. (Portor): podvodník; ► o člověku, který podvádí při obchodování nebo při hře; (DA).
- ranchita**, f. (1) (Mex): komůrka; ► malá zadní místnost; (DA).
- rancho**, m. (1) málo použ. (Mex, Guat, záp a výchHond, Salv, Nik, Kost, Pan, Dom, Kol, Ven, Ekv, Per, Bol, Chil, Par, Arg, Urug): chudé obydlí; ► se slaměnou střechou, staví se v zemědělských oblastech nebo mimo osídlení; ■ Var.: *ranchera*, *rancho de lata*; (2) (Mex, Dom, Kol, Bol, Par, Arg, Urug): dům, domov; (3) (Mex, Nik, Kol, Ven): přístřešek, stříška; (4) (Nik, Kost, Dom, Bol, Chil, Par, Arg, Urg): chatrč; chatrné obydlí; (5) hanl. (Kol, Dom, Ven): barabizna, ► obydlí ve špatném stavu; (6) arch. (Per): přepychové letní sídlo, letní vila; (7) (Ven): chudé obydlí v městském slumu; ► se zdmi z kartónu a hliněnou podlahou; (8) (Urug): venkovská bouda; ► se slaměnou střechou, hliněnými zdmi i podlahou; (9) (Mex, Guat, Pan, Dom, Ekv, Bol, Par): statek, farma, ranč; (10) (Kol): konzervovaná potravina; (11) (Guat): čas oběda; (12) (Ven): věrný kamarád; (13) (Ven): spolupracovník při sklizni kávy; (14) arch. (Urg, Arg): viz: *rancho de paja*; (15) (Kost, Pan): místo na dvoře či zahradě určené k rodinným oslavám a sešlostem; (16) ~! (Ven): výraz používaný jako oslovení mezi vojáky; (17) **y el ~ ardiendo**¹, slavn. (Nik, Kol, Ven): další už je na cestě!; ► používá se k oznámení někomu, kdo už má děti, že čeká další; (18) **y el ~ ardiendo**² (Pan, Dom, Kol): vyjadřuje, že je něco horší než se čekalo; (19) **y el ~ ardiendo**³ (Pan): zatímco někdo se zabývá hloupostmi, to opravdu důležité mu uniká; (20) ~ **de lata** (Dom, Urug): chudé obydlí; viz též: *rancho*; (21) ~ **de paja**, arch. (Urg, Arg): slamák, tuhý slaměný klobouk; ► světlé barvy, s plochým kruhovitým středem a černou stuhou v horní části; (DA).
- ranchón**, m. (1) (Kub): přístřešek s dřevěnou konstrukcí a střechou z větví; ► slouží především jako restaurace nebo bufet; (DA).
- ranchulera**, f. (1) (Hond): stromek; viz též: *achiotillo*; (DA).
- rancio, -cia**, adj. (1) lid. (Chil): pošetilý; ► o člověku, který se chová nevhodně, nerozumně, hloupě; (DA).
- ranclón, -na**, adj. (1) (jižEkv): záškolák; (DA).
- raneada**, f. (1) (Salv): lenost, pohodlnost; (DA).

raneado, -da, adj. (1) (Salv): tvrdě spící; (DA).

ranear, intr. (1) (Per): skákat jako žába; ► chodit v podřepu a dělat skoky; (2) (Dom): o člověku nebo věci: přesunout se po zemi; přeplazit se; (3) (Salv): lenošit, zahálet, ztrácet čas; (4) (Salv): projevit únavu; (5) (Salv): o vozidle: kodrcat se, jet pomalu; (DA).

ranero, -ra, adj. (1) (Salv): o člověku: líný, loudavý, pomalý; (2) (Salv): o člověku: zbytečný, nepotřebný; (DA).

ranfañoso, -sa, adj. (1) (Chil, Arg, Urug): (o člověku nebo věci) ubohý, zavrženíhodný; ■ Var.: *rafañoso*; (2) (Chil, Arg): (o člověku nebo věci) sešlý, zanedbaný, špinavý; (3) adj/subst. (Arg, Urug): lakomý, chamtivý, lakomec; ■ Var.: *rafañoso*; (DA).

ranfañote, m. (1) (Per): sladkost, sladké pečivo; ► namočené v medu, sýru, pomerančové kůře, oříškách a dalších ingrediencích; (DA).

ranfla, f. (1) (Kub, Per): rampa, platforma; (DA).

ranflero, -ra, adj. (1) lid. (zápEkv): (o věci) nekvalitní; (2) (zápEkv): nevkusný, nevhodný (o věci); (DA).

ranga, f. (1) (Kol): vyzáblý, vychrtlý kůň; (2) (stř a zápBol): dušený pokrm; ► z hovězího břicha nakrájeného na tenké plátky, se solí, česnekem a paprikou, servíruje se s bramborami a ostružinami; ■ Var.: *ranga ranga*; (3) ~ ~ (stř a výchBol): dušený pokrm; viz též: *ranga ranga*; (4) ~ ~ ~, m. (Salv): ruční praní prádla; (DA).

rangacho, -cha, adj. (1) lid. (výchPer): o člověku nebo věci: chatrný, špatně stavěný; (DA).

rangalido, -da, adj. (1) venk. (Pan): vyhublý, vychrtlý, drobný; (DA).

¡rangán!, citosl. (1) (Hond, Salv): šup!; ► vyjadřuje rychlou a nečekanou akci; (DA).

rangón, -na, adj. (1) (Salv): o člověku: štědrý, velkorysý; (DA).

ranguero, -ra, m/f. (1) (Bol): člověk který vaří nebo prodává dušený pokrm *ranga*; (DA).

ranilla, f. (1) ~ **blanca** (Ekv): střelka bílá; ► nemoc hovězího dobytka; (DA).

ranita, f. (1) (Pan, Bol): cvik nebo trest; viz též: *rana*; (DA).

ranqueado, -da, adj. (1) (Mex, Kost, Pan, Kub, Kol, Ekv, Per, Chil, Urug): o sportovci: vrcholový, profesionální, špičkový; ■ Var.: *rankeado*; (2) (Kub, Portor, Ekv): o věci: nejkvalitnější, nejvyšší kvality; (3) (Kub, Portor): profesionální, znalý, špičkový; ► člověk nejlepší ve svém oboru; (4) adj/subst. (Kub): zkušený, protřelý, znalec; ► člověk s mnoha životními zkušenostmi; (5) adj. (Kub): dobře zajištěný, zabezpečený; ► člověk ve velmi dobré ekonomické situaci; (DA).

rankeado, -da, adj. (1) (Per): sportovní; viz též: *ranqueado*; (DA).

ranquero, -ra, m/f. (1) (Bol): překupník; ► člověk který od zemědělců kupuje produkty a prodává je dál; (2) (Bol): překupník; ► člověk, který lacino nakupuje a pak draho prodává; (3) (zápBol): osoba, nejčastěji žena, která poblíž místního obchodu u hornických dolů prodává zboží denní potřeby; (DA).

rantan, m. (1) lid., vulg. (Pan): velké množství; (DA).

rante, adj/subst. (1) lid. (Arg): lenoch, flákač, líný člověk; (DA).

rantifuso, -sa, adj/subst. (1) arch. (Bol, Arg, Urug): špindíra; ► zanedbaný, sešlý člověk; (2) adj. (Arg, Urug): nekvalitní; ► o věci nízké kvality; (3) adj/subst. (Arg): podlý člověk, zavrženíhodný; (DA).

rapa, f. (1) (Guat, Hond): melasový cukr; ► ve tvaru hranolu nebo seříznutého kuželu; (2) (Dom): zbytek jídla na talíři; ► který je třeba seškrábnout, aby se mohl sníst; (3) **a la** ~ (Guat, Hond): o vlasech: ostříhané dohola, vyholené; (DA).

rapadura, f. (1) venk. (Dom, Portor, Ekv, Par, svArg, Urug, Guat, Nik, Pan): nerafinovaný cukr; ► přírodní hnědý cukr; viz též: *raspadura*; (DA).

raspadura, f. (1) (Mex, Guat, Hond, Nik, Pan, Dom, Portor, Ekv, Per, Chil): nerafinovaný cukr; viz též: *rapadura*; (DA).

rapar, tr. (1) ~ **la palabra** (Kol): skočit někomu do řeči; (DA).

rapeo, m. (1) (Portor): zamilování, zamilovanost; (DA).

rapero, m. (1) (Portor): muž, který toho se ženami mnoho napovídá; (DA).

rapi, m. (1) (výchBol): krkovička; ► část hovězího, která je na nejtlustší části zad, blízko krku; (DA).

rapichero, -ra, adj/subst. (1) (Dom): drogově závislý, narkoman; (DA).

rápido, -da, adj. (1) a **la rápida** (Bol, Chil): v mžiku, rychle; (2) **más ~ que ligero** (Nik, Kost, Pan, Portor, Urug): co nejrychleji, velmi rychle; (DA).

rapiñar, tr. (1) (Kub): snažit se usilovně získat peníze, nebo jinou potřebnou věc; ► především jídlo; (DA).

raque, m. (1) (Kol): strom (*Vallea stipularis*); ► až 16 m vysoký, s malými střídavými listy a růžovými květy; (2) (Hond): tukan; (3) (výchHond, Salv): kukuřice načervenalé barvy; (DA).

raquetear, intr. (1) (Per, Bol, Chil): odrazit, odpinknout; ► raketou míček na stranu protihráče, při tenise nebo ping pongu; (2) (Bol): pinkat si; ► rozcvičovat se s míčem, házet ho do vzduchu a trefovat pálkou; (DA).

raquetero, -ra, adj. (← angl. *racket*, „ilegální obchod“) (1) málo použ. (Pan): podvodník, podfukář; ► člověk, který se žíví podvody a ilegálním obchodem; (DA).

raquiña, f. (1) (Dom): viz: *rasquiña*; (DA).

raquiñoso, -sa, adj. (1) (Dom): viz: *rasquiñoso*; (DA).

rara, f. (1) (Chil): pták (*Phytotoma rara*); ► až 20 cm dlouhý, s čereveným hrudníkem a korunkou, s hnědočernými pruhovanými křídly a červenými očima; (DA).

rarífico, -ca, adj. (1) (Kost, Pan, Chil): extravagantní, podivný, neobvyklý (o věci); (DA).

rarófila, adj/subst. (1) (Par): mužatka; (DA).

rarófilo, -la, adj. (1) lid. (Par): o věci, situaci nebo člověku: podivninský, divný; (DA).

ras, m. (1) (Salv): pouliční prodej; (2) ~ **de mar** (Kub): záplava; ► zaplavení pobřeží a blízkého okolí kvůli silnému vlnobití; (3) ~ **con cantidad** (zápKol): na dosah; ► velmi blízko; (DA).

rasca, adj. (1) (Chil, Par, Arg): (o věci) nekvalitní, špatná; (2) adj/subst. (Arg, Urug): lakomec, chamtivec; (3) hanl. (Par): (o člověku) troska; ► člověk ve špatné sociální a ekonomické situaci; (4) a ~s (Hond): horko těžko; ► s velkými obtížemi; (5) ~ ~, lid. (Per): svrab; ■ Var.: *rascarrasca*; (DA).

rascarrasca, f. (1) lid. (Per): svrab; viz též: *rasca rasca*; (DA).

¡rasca!, citosl. (1) (Ekv): do toho!; jed!; ► vyjadřuje podporu, především sportovnímu týmu, nebo sportovci; (DA).

rascablanquillos, m/f. (1) (Hond): povaleč, lenoch, flákač; (DA).

rascabonito, m. (1) málo použ. (Ekv): svrab; ► kožní nemoc, způsobená roztočem zákožka svrabová (*Sarcoptes scabiei*); (DA).

rascada, f. (1) (Per): škrábnutí; (2) (zápHond): šrám, škrábnutí; (DA).

rascalavieja, x. (1) (Mex): strom; viz též: *chaparro*; (DA).

rascana, f. (1) (Portor): ryba; viz též: *chamaco*; (DA).

rascapailas, adj. (1) vulg. (Pan): chudák; ► člověk, který postrádá i to nejzákladnější k životu; (DA).

rascalaloma, f. (1) (Bol): svrab; (DA).

rascapecho, m. (1) (výchBol): pálenka; ► tvrdý alkohol; (DA).

rascar(se), tr. (1) (Guat): blížit se; ► jistému věku nebo množství; (2) (Salv): ukrást někomu něco; (3) (Portor): o ovoci: být lepkavé a mít trpkou, hořkokyselou chuť; (DA).

petate, m. (1) **rascar el** ~ (Guat): umřít, natáhnout bačkory; (DA).

tigre, m. (1) **rascar el** ~ (Nik): mít hlad jako vlk; (DA).

pupo, m. (1) **rascarse el** ~ (Ekv, Arg): lenošit, zahálet, chytat lelky; (DA).

guata, f. (1) **rascarse la** ~ (Chil): zahálet; (DA).

adentro, adv. (1) **rascarse para** ~ (Mex, Arg): starat se jenom o sebe; (DA).

rascarrabias, adj/subst. (1) (Mex, Guat, Nik, Kost, Ekv, Bol): vztekloun, cholerik; (DA).

rascón, m. (1) (Salv): zloděj; (2) (Portor): mořská ryba (*Scorpaena* spp); ► malá a široká, červené, černé, bílé a růžové barvy, s velkými ploutvemi obsahujícími jedovaté žlázy; (DA).

rascona, f. (1) (Portor): kalakázie; ► jedlá, ale ne příliš oblíbená pro svou pálivě kyselou chuť; (DA).

rasuacho,- cha, adj. (1) (Salv): darebák; (DA).

rasguco, m. (1) (Hond): brnkání, drnkání; ► na kytaru; (DA).

rasguido, m. (1) (Mex, Ekv, Bol): brnkání; ► na kytaru; (DA).

rasguñada, f. (1) (Mex, Kost, Ekv, Bol): škrábanec, šrám; (DA).

rasguñar, tr. (1) lid. (Mex, Pan, výchBol, Chil): marně se snažit; ► usilovně se o něco snažit, ale nedosáhnout toho; (DA).

rasmillada, f. (1) lid. (Chil, Ekv, svArg): škrábnutí; ► lehký škrábanec; ■ Var.: *rasmilladura*; (DA).

rasmilladura, f. (1) lid. (Per, stř a zápBol): škrábnutí; viz též: *rasmillada*; (DA).

raso, m. (1) (Kol): rostlina (*Eschscholzia californica*); ► až 60 sm vysoká, s velkými sytě žlutooranžovými květy; (DA).

raspa, f. (1) arch. (Mex, Ekv, Bol, j Chil, Arg, Urug, Pan, Kol): vyhubování, pokárání; (2) (Nik, Kost, Kub, Dom, Chil, szArg, Urug): zbytek jídla; ► který je k talíři přilepený a je třeba ho seškrábnout; (3) (Kol): hudební nástroj; ► bicí, vyroben ze sušené tykve, vybaven drážkami po kterých se jezdí paličkou, aby vydával zvuk; (4) m/f. (Arg): kapsář, zlodějíček; (5) f. (Ekv): škrátka; ► na zápalkách; (6) (Kost): stírací los; ■ Var.: *raspadita*; (7) ~ **la uña** (Portor): afrodisiakální nápoj; (8) ~ ~, m/f. (Portor): stírací los; (DA).

raspadita, f. (1) (Hond, Nik, Ekv, Arg, Urug): stírací los; viz též: *raspa*; (DA).

raspabuche, m. (1) (Mex): pečivo z hrubé mouky; (2) adj/subst. (Chil): o potravině nebo vínu: nevalné chuti; (DA).

raspacacho, m. (1) (Chil): pokárání, vyhubování; ■ Var.: *raspacachos*; (DA).

raspacachos, m. (1) (Chil): viz: *raspacacho*; (DA).

raspachín, -na, m/f.. (1) (Kol): sběrač listů koka; ► v období sklizně; (DA).

raspada, f. (1) (Mex, Portor, Kol, Ven, Ekv, Bol): ledová tříšť; ► osvěžující nápoj s drceným ledem a ovocnou příchutí; ■ Var.: *piragua, raspadura*; (DA).

piragua, f. (1) (Portor): ledová tříšť; viz též: *raspada*; (DA).

raspadura, f. (1) (Portor): ledová tříšť; viz též: *raspada*; (DA).

raspadero, -ra, m/f. (1) (Nik, Pan, Ven): prodavač ledové tříště; (DA).

raspadilla, f. (1) (Per): leodvá tříšť; ► s ovocnou příchutí či šťávou; ■ Var.: *raspadillo*; (DA).

raspadillo, m. (1) (Bol): viz: *raspadilla*; (DA).

raspado, m. (1) ;~! (Ven): máš padáka!; ► označení pro člověka propuštěného z práce; (2) ;~! (Ven): to je blbost!; nesmysl!; ► označení pro někoho, kdo odpověděl nesprávně; (DA).

raspado, -da, adj. (1) (Mex, Salv, Ven): chudý, švorc; ► člověk, který je na dně, bez peněz, na mizině; (2) lid. (Mex, Guat): velmi chudý člověk; (3) (Ven, Bol): nezaměstnaný; ► člověk, který přišel o práci; (4) adj/subst. (Guat, Hond, Salv, Nik, Bol): student, který ukončil ročník s odřenýma ušima; (5) (Ven): o studentovi, který propadl, neprošel do dalšího ročníku, nebo neudělal předmět; (6) adj. (Ven): o člověku: přímý, upřímný; ► otevřeně říká co si myslí; (7) (Ven): utahaný, unavený, ztrhaný (o člověku); (DA).

raspadura, f. (1) (Dom, Ven, Chil): zbytek jídla; ► které zůstalo přilepené k hrnci; (2) (Ven): benjamínek; ► nejmladší dítě rodiny; (3) (Portor): osvěžující nápoj; viz též: *raspada*; (1) **con la** ~ (Ven): z posledních sil; ► o člověku, který je velmi unavený a dělá něco z posledních sil; (DA).

raspaje, m. (1) (Ekv, Bol, Chil, Arg, Urug): kyretáž; ► potratový zákrok v oboru gynekologie; (DA).

raspolvo, m. (1) (Dom): vyhubování; ► drsné pokárání; (DA).

raspar, tr. (1) (Portor): říct někomu něco narovinu, říct co si myslím; (2) (Ven): zkonsumovat všechn dostupný materiál; (3) (Ven): čerpat finanční fondy; ► nějakého podniku či instituce; (4) (Kol): zpracovávat rostlinu koka; (5) (Kub, Ven): ostříhat se dohola; (6) (Ven, Bol): dát někomu padáka; propustit někoho z práce; (7) (Ven): získat odměnu, vyhrát; ► především v nějaké soutěži; (8) **lo mismo raspa que pinta** (Portor): označení pro osobu, která je velmi zručná;

nadaná na víc věcí; **(9) lo mismo raspa que pinta** (Portor): označuje osobu bisexuálně zaměřenou; (DA).

pecho, m. **(1) raspar el ~**, lid. (Hond): bránit někoho, krýt někomu záda; (DA).

olla, f. **(1) raspar la ~** (Ven, Per, Chil, Arg): použít poslední peníze nebo věc co mám; (DA).

coquito, m. **(1) raspase una de ~** (Portor): masturbovat, onanovat; (DA).

raspasombbrero, m. **(1)** (Mex): rostlina (*Petrea arborea*); ► popínavá, s neopadavým oválným listím a různobarevnými květy; ■ Var.: *choreque, solerillo, soltero*; (DA).

choreque, x. **(1)** (Guat, Nik): rostlina; viz též: *raspasombbrero*; (DA).

solerillo, x. **(1)** (Mex): rostlina; viz též: *raspasombbrero*; (DA).

soltero, x. **(1)** (jižMex): rostlina; viz též: *raspasombbrero*; (DA).

raspe, m. **(1)** (Kub): popíchnutí, rýpnutí; ► nepříjemná poznámka, která překvapí posluchače; **(2)** (Kub): odseknutí; ► neurvalá, nevlídná odpověď; **(3)** venk. (Portor): česání větví; ► způsob sběru kávy; **(4)** (Portor): poslední sklizeň kávy; (DA).

raspetón, m. **(1)** (Per, zápBol): škrábanec; **(2) de ~** (Bol): zběžně, po očku; (DA).

raspillón, m. **(1)** lid. (Chil): škrábanec, drápnutí; (DA).

raspón, m. **(1)** (Hond): absolutní prohra; ► ve sportovním utkání; (DA).

rasponadura, f. **(1)** (Kub): škrábanec; ► povrchové zranění; (DA).

rasponarse, intr/zvrat. **(1)** (Kub): škrábnout se; (DA).

rasposiento, -ta, adj/subst. **(1)** málo použ. (Arg): otrhanec; ► chudý člověk, který má oblečení ve špatném stavu; (DA).

rasposo, -sa, adj. **(1)** (Arg, Urug): lakomý, chamtivý; **(2)** (Arg, Urug): druhořadý; ► hotel nebo restaurace; (DA).

rasqueli, adj. **(1)** lid. (Chil): prostý, obyčejný; (DA).

rasquera, f. **(1)** (Kub): svrab; ► kožní nemoc; **(2)** lid. (zápBol): svědění, svrbění; (DA).

rasquería, f. **(1)** (Chil): všední, obyčejná věc; (DA).

rasquerío, m. **(1)** (Chil): skupina obyčejných lidí, prostý lid; (DA).

rasqueta, f. **(1)** (Per): mačeta; ► kterou se dělají řezy do stromů obsahujících kaučukové mléko; **(2)** venk. (Portor): pluh; ► dřevěný nástroj s železnými čepy, který je tahán za traktorem aby rozoral a narovnal půdu; ■ Var.: *restrillo*; **(3)** m/f. (Urug): osoba, která se snadno rozčílí; (DA).

restrillo, m. **(1)** (Portor): pluh; viz též: *rasqueta*; (DA).

rasquete, m. **(1)** (Salv): cholerik, prudšas; ► člověk, který se snadno naštve; (DA).

rasqueteada, f. **(1)** málo použ. (Per, Urug, Bol, Par, Arg): špachtle; ► na odstranění malby, tapety atp.; (DA).

rasquetear, tr. **(1)** (Ekv, Bol, Chil, Urug): vyčistit drátěnkou dřevěnou podlahu; ► před tím, než se podlaha navoskuje; **(2)** (Chil, Urug): brnkat, drnkat; ► na kytaru či jiný strunný nástroj; (DA).

rasqueteo, m. **(1)** (Ven, Per, Bol, Chil, Arg, Urug): špachtle; ► na odstranění omítky apod.; (DA).

rasquiento, -ta, adj. **(1)** lid. (Chil, szArg): o věci: obyčejná, všední, prostá; (DA).

rasquincho, -cha, adj. **(1)** (Bol, szArg): vztekoun, cholerik; ► člověk, který se snadno rozzlobí; (DA).

rasquiña, f. **(1)** (Hond): napadení hlávkového zelí škůdcem; ► zelenými larvami (*Plutella xylostella*); (DA).

rasquita, f. **(1)** (Salv): výtěžek získaný podvodem; **(2)** (Salv): podplácení, úplatek; (DA).

rastacuero, -ra, adj/subst. **(1)** kniž. (Ven, Bol, Arg): zbohatlík; ► bohatý, nevzdělaný a vychloubačný člověk; **(2)** adj. (Arg, Ven): nafoukaný, domýšlivý; ► především o sociální skupině; (DA).

rastra, f. **(1)** (Kub): kamión; ► s velkou váhovou kapacitou; **(2)** (Hond, Nik): přívěs; ► na kamion; **(3)** (Kub): síť; ► na chytání krevet, vyrobená z vláken juty; **(4)** venk. (Kub): pluh; ► větev ve tvaru V, do které jsou zapřaženi volí; (DA).

rastrero, m. **(1)** (Mex): kaktus (*Opuntia robusta*); ► s plochou lodyhou opatřenou ostny, se žlutými květy a načervenalými plody; **(2)** (Ekv): rachejtle; ► petarda bez tyčky, která se háze na zem; ■ Syn.: *buscapiés*; (DA).

buscapíés, m. (1) (Mex): rachejtle; viz též: *rastrero*; (DA).

rastrero, -ra, m/f. (1) (Hond, Kub): kamioňák; ► řidič kamionu; (DA).

rastrillado, -da, adj. (1) (Ekv, Per, Bol): odjištěná; ► střelná zbraň; (DA).

rastrillaje, m. (1) (Per, Bol, Par, Arg, Urug): průzkum terénu; ► policejní nebo vojenský; (DA).

rastrillar, tr. (1) (Kub, Ven, Ekv, výchBol): střelit naprázdno; ► vystřelit střelnou zbraní, ale nevystřelit kulku; (2) (Kub): nabít pušku; ► otevřením a zavřením závěru; (3) (Mex, Per, zápBol, Par, Arg, Urug): pročesat terén; ► při vojenských či policejních misích; (4) (zápKol): škrtnout zápalkou; (5) (Dom): vyčítat; ► předhazovat někomu něco; (DA).

rastrillo, m. (1) (Chil): rybářské náčiní; ► slouží k vylovení řas a měkkýšů z hloubky; (2) (Chil): pročesání; ► důkladné prohledání terénu; (3) (Salv): hřeben; (4) (Hond): sobec; ► lakomý a egoistický člověk; (5) (Hond): petlice, zástrčka; ► na zavření dveří či okna; (6) (Nik): vidlička; (7) (Urug): zloděj, který krade ve vlastní čtvrti; (DA).

rastro, m. (1) (Kub): stavebnictví; ► podnik zaměřený na prodej stavebních materiálů; (2) (Pan): autovrakoviště, šrotiště; ► kde se prodávají použité autodily apod.; (DA).

rastrojero, m. (1) (Mex): pták moták pilich (*Circus cyaneus*); ► dravý pták; až 50 cm dlouhý, s hnědým a černým peřím; (2) (Arg, Urug): malý nákladní terénní vůz; (DA).

rastrojero, -ra, adj. (1) (Arg, Urug): sklizňový; ► týkající se sklizně; (DA).

rastrojo, m. (1) (Kost, Pan, Ven, szArg): strniště; ► malá plocha k pěstování plodin zarostlá plevelem nebo křáky; (2) (Kost, Urug): úhor; ► pole nechané na čas ladem; (DA).

rata, adj/subst. (1) (Mex, Guat, Dom, Ekv): zloděj; (2) m/f. (Mex): donašeč, udavač; (3) f. (Pen, Kol, Ven, Per): podíl, část; (4) (Ven): silná kocovina; (5) (Urug): neomluvená hodina, absence; (6) ~ **arrocera** (Nik, Pan): hlodavec (*Oryzomys albigularis*); ► až 20 cm velký s 25 cm dlouhým ocasem, s lesklou dlouhou srstí šedohnědé barvy a bílým břichem; (7) ~ **canguro** (Mex): tarbíkomyš Ordova (*Dipodomys ordii*); ► hlodavec, až 40 cm dlouhý, světle hnědé barvy; ■ Syn.: *rata jabalí*; (8) ~ **conejo** (Mex): hlodavec (*Neotoma mexicana*); ► až 30 cm dlouhý, šedé barvy s načernalým hřbetem a bílým břichem, v některých oblastech se chová pro potravu; ■ Syn.: *rata de maguey*; (9) ~ **de maguey** (Mex): viz: *rata conejo*; (10) ~ **jabalí** (Mex): viz: *rata canguro*; (11) **como ~ por tirante** (Mex, Arg, Urug): o člověku: být chudý jako kostelní myš; ► bez peněz; (12) **la misma ~ solo que revolcada** (Hond): být ze stejného těsta; ► jako někdo jiný, i když se oba zdají rozdílní; (13) ~ **canequera**, hanl. (Kol): mizera, krysa; ► podlý člověk; (14) ~ **de sacristía** (Mex, Kost): pobožnůstkář; (15) ~ **del mismo piñal** (Hond, Nik): být ze stejného těsta; ► jako někdo jiný, i když se oba zdají rozdílní; (DA).

ratania, f. (1) (Kol, Per): keř krameria (*Krameria triandra*); ► až 80 cm vysoký, stonek je vybaven jemnými chloupky, s oválnými listy, kořen se používá jako barvivo; ■ Var.: *ractaña*; (2) (Per): kořen keře krameria; ■ Var.: *ractaña*; (DA).

rateado, m. (1) (Portor): udavač, donašeč; ■ Var.: *ратиado*; (DA).

ратиado, m. (1) (Portor): udavač; viz též: *rateado*; (DA).

ratear(se), intr. (1) (Arg, Urug): vynechávat (o motoru); (2) intr/zvrat. (Arg, Urug): ulívat se ze školy, být za školou; (3) tr. (Nik): uvázat něco provazem; ■ Var.: *ратиар*; (4) (Portor): prozradit někoho, oznámit zločin; ► který spáchal někdo z party delikventů; ■ Var.: *ратиар*; (DA).

ратиар, tr. (1) (Nik): svázat, uvázat; viz též: *ratear*; (2) (Portor): oznámit zločin; viz též: *ratear*; (DA).

rateo, m. (1) (Portor): rozhlášení, drb, vyzrazení; (DA).

ratero, -ra, adj/subst. (1) (Arg, Urug): záškolák; ► o studentovi, který je za školou; (2) m/f. (Portor): udavač, zrádce; (DA).

ратис, m. (1) (Arg): chvílička, okamžik; (2) m/f. (Chil): policejní agent; (DA).

rato, m. (1) **ahora ~** (sevKol): před chvílí; (2) **al ~¹** (Mex, Nik, Pan, Dom, zápEkv, Per, Bol): za chvílí; (3) **al ~²**, lid. (Nik, Kost): snad, možná, pravděpodobně; (4) **de a ~s** (Bol, Par, Arg, Urug): občas, sem tam; (5) **el ~ de los ~s**, lid. (Ekv): hodina pravdy, rozhodující moment; (6) **en un chico ~** (Mex): kdykoliv, v jakoukoliv chvíli; (7) **hasta cada ~** (szArg): až do příštího setkání; (8)

más ~, málo použ. (Per, zápBol, Ekv, Chil): později, posléze; ■ Var.: *más un rato*; (9) **más un** ~ (zápBol): viz: *más rato*; (10) **qué** ~ (Guat, Nik, Chil): hodně dávno; (DA).

ratón, m. (1) slavn. (Mex, Guat, výchBol): chvilka, okamžik; (2) (Mex, Dom): zloděj; (3) pl. (Arg): erotické představy; (4) (Portor): ryba; viz též: *conejo*; (5) (Portor): strom (*Matayba domingensis*); ► středně velký, s kmenem tmavě hnědé barvy a mohutnou korunou, s oválnými listy a tvrdým dřevem ceněným v truhlářství; (6) ~ **de bolsa** (Mex): pytlouš žlutý (*Perognathus flavus*); ► hlodavec, až 13 cm dlouhý, světle hnědé srsti prorostlé černými chloupky, s dlouhými zadními nohama a ocasem, vybaven lícními vaky, ve kterých přenáší semínka; (7) ~ **de monte**¹ (Mex): vačice potkanová (*Didelphis dorsigera*); ► středně velký hlodavec, s krátkou kaštanovou srstí s bílými místy na lících a tenkým chlupatým ocasem; ■ Var.: *ratón tlacuache*; (8) ~ **de monte**² (Kol): rejsek (*Sorex* spp); ► hmyzožravec, podobný kryse, s dlouhým špičatým čumákem; (9) ~ **de pinceles** (Mex): pytlouš (*Perognathus penicillatus*); ► hlodavec, až 10 cm dlouhý, s jemnou srstí a dlouhým ocasem; (10) ~ **lavandero** (Mex): mýval; viz též: *mapache*; (11) ~ **tlacuache** (Mex): viz: *ratón de monte*; (12) ~ **viejo** (Mex): netopýr; (13) **a** ~ (Hond): pěšky; (14) **hace ~ con queso** (Kub): kdysi dávno; (15) ~ **de cola pelada** (Chil): mizera, bídák; (16) ~ **de una sola cueva**, lid. (Chil): člověk věrný svému partnerovi; (17) ~ **moral** (Ven): morální kocovina; ► špatný pocit z nesprávného jednání; (18) **un** ~ (zápBol, Chil, Mex, Pan): chvilka, okamžik; (DA).

ratón, -na, adj. (1) (Chil, Arg): nekvalitní (o věci); (2) (Arg): chudý, nemajetný; ► o člověku, který nemá mnoho finančních prostředků; (3) (Chil): špatný, opovrženihodný (o věci); (4) lid. (Chil): malý, drobný (o věci); (5) (Bol): malý, drobný (o člověku); (6) (Portor): udavač; ► o člověku, který udal zločince; (DA).

ratona, f. (1) (Arg): pták; viz též: *cucarachero*; (2) vulg. (Pan): prostitutka; (DA).

ratonear(se), intr. (1) lid. (Per, Chil): hrát defenzivně; ► ve fotbale; (2) (Chil): být lakomý; (3) tr. (Chil): podceňovat, nedocenit (někoho nebo něco); (4) intr/zvrat. (Arg): mít erotické fantazie; (5) intr. (Chil): pátrat, šmejdit; ► ze zvědavosti nebo pro zábavu; (DA).

ratonera, f. (1) (Arg, Urug): pták; viz též: *cucarachero*; (2) (Hond, Salv, Nik, Kost): had (*Senticolis triaspis*); ► až 1,2 m dlouhý, olivové nebo šedozelené barvy, s tmavými fleky či bez nich, s hladkými šupinami; (3) (Chil): viz: *paja ratonera*; (4) (Hond, Salv): sova pálená (*Tyto alba*); ► noční pták, až 35 cm dlouhý, s relativně krátkými křídly a opeřenými nohama; ■ Syn.: *lechuza de campanario*; (5) (Portor): pasťák; ► nápravné zařízení pro delikventy; (6) (Kub): malé a těžko přístupné místo; (7) (Portor): dobře chráněné a střežené místo, které jde těžko vyloupit; (8) venk. (Portor): koloniál, obchod; ► kde nakupují dělníci; (9) ~ **de cantazo**, hanl. (Portor): okresní či městská věznice; (DA).

lechuza, f. (1) ~ **de campanario** (Urug): sova pálená; viz též: *ratonera*; (DA).

ratonil, adj. (1) (Chil, Arg): bezvýznamný, nepodstatný; (2) (Chil, Arg): o člověku: zbabělý, slabošský; (DA).

raulí, m. (← map. *ryulin*) (1) (Chil, jižArg): strom pabuk (*Nothofagus* spp); ► až 50 m vysoký, opadavý, s podlouhlými pilovitými listy a pichlavými plody; (2) (jižArg): dřevo pabuku; ► polotvrdé, nepodléhající hnilobě, s širokým využitím ve stolařství; (DA).

raviolera, f. (1) (Bol, Par, Arg, Urug): rádýlko; ► na těstoviny, malé ozubené kolečko s dřevěným držadlem, slouží na krájení těstovin; (DA).

raya, f. (1) (Mex, Guat): výplata, mzda; (2) (Mex): měsíční plat dělníka; (3) (Salv): peníze; (4) vulg., lid. (Mex, Guat, Chil, Arg): rýha, čára mezi hýžděmi; (5) venk. (szMex): malý zavlažovací kanál; (6) (Ekv): hlavní zavlažovací kanál; ► ze kterého je rozváděna voda do menších kanálků; (7) (Mex, Nik): smrt; (8) venk. (szMex): brázda; ► v obdělávané půdě; (9) (Kol): špion, tajný agent; (10) arch. (Per): špion, tajný agent; ► policejní vyšetřovatel, který pracuje v utajení; (11) (zápBol): detektiv; ► z kriminální policie; (12) (Hond, Dom): porta, výložka; ► vojenské poznávací znamení; (13) (zápBol): hra na čáru; ► dětská hra, při které se hráči mincemi snaží trefit čáru nakreslenou na zemi; kdo se k ní přiblíží nejvíc, vyhrává; (14) (Par): proměnlivá míra na odměření nalévané whiskey; ► 50 ml nebo 150 ml; (15) **de trás de la ~, que estoy trabajando**, lid. (Mex): drž si odstup!; nepřekážej!; ► používá se, když potřebujeme prostor

k realizaci nějaké činnosti; **(16) una ~ más al tigre**¹ (EKV, Per, Bol, Urug): nosit dříví do lesa; ► přidat věc k další věci, aniž by se změnil konečný výsledek; **(17) una ~ más al tigre**² (Per): nedá si říct; ► o člověku, který stále opakuje chyby; (DA).

rayado, m. **(1)** (Nik, zápBol): čmáranice, čára; ► text nebo kresba, většinou umístěné na zdech na veřejných prostranstvích; **(2)** (Portor): vepř; ► plemena Hampshire, s bílým pruhem okolo hrudníku; **(3) ~ de hierba** (Portor): chňapal mahagonový (*Lutjanus mahogoni*); ► mořská ryba, až 40 cm dlouhá, s hvědicovitými ploutvemi, s protáhlým tělem stříbřité barvy; **(4) ~ de (la) cancha** (Bol, Chil): hranice, pravidla; ► souhrn smluvených norem; (DA).

rayado, -da, adj/subst. **(1)** (Kost, Pan, Kol, Par, Bol, Chil, Arg, Urug, Ekv): o člověku: duševně nevyrovnaný, rozhozený; **(2)** (Kost, Ekv, Per, Bol, Chil, Arg): o člověku: nerozvážený, neuvážlivý; **(3)** adj. (Pan): zlostný, rozzuřený; ► člověk, který v afektu přehání slovní útok vůči jiné osobě; **(4)** (Ven): o člověku: nevážený; **(5)** (Ven): nespolehlivý; ► člověk, který není hoděn důvěry; **(6)** (Ven): trapný, ztrapněný; ► člověk, který se zesměšnil; **(7)** adj/subst. (zápBol): výstřední, extravagantní; ► osoba, který se obléká výstředně; **(8)** (Guat): člověk, který vyniká nad ostatními; ► člověk, který se liší od ostatních svými kladnými vlastnostmi; **(9)** adj. (Nik): opotřebovaný, obnošený; (DA).

rayador, m. **(1)** (Chil, Arg, Urug): pták zoboun černý (*Rynchops niger*); ► s prsty opatřenými plovací blánou, černým hřbetem a bílým hrudníkem, s červenočerným zobákem a červenýma nohama; ■ Syn.: *picotijera, rayador negro*; **(2) ~ negro** (Ekv): pták; viz též: *rayador*; (DA).

picotijera, f. **(1)** (Portor, Arg): pták; viz též: *rayador*; (DA).

rayadora, f. **(1)** (Salv): nehet; (DA).

rayán, x. **(1)** (Per): viz: *layán*; (DA).

rayar(se), intr/zvrat. **(1)** (Mex, Guat): vynikat, vyznačovat se, vyznamenat se; **(2)** intr., lid. (Mex): docílit, dosáhnout; ► kýženeho cíle; **(3)** tr. (Mex): platit mzdu; ► dávat dělníkovi měsíční plat; **(4)** (Mex): o dělníkovi: dostávat výplatu; brát měsíční plat; **(5)** venk. (szMex, szArg): orat; ► dělat pluhem brázdy v obdělávané půdě; **(6)** (Bol, Chil): sprejovat; ► malovat nebo dělat graffiti na veřejných místech; **(7)** intr/zvrat., málo použ., lid. (Per, Bol, Arg, Ekv, Urug): zbláznit se, vybočit z normálu; ► začít se najednou chovat neobvykle či neadekvátně situaci; ■ Syn.: *pirarse*; **(8)** (Pan, Bol, Arg): rozzlobit se, rozčítit se; **(9)** tr. (Mex): zabrzdit, zarazit; ► prudce zastavit jízdu před nárazem; **(10)** intr/zvrat., lid. (Kost, Chil, Bol, Arg, Urug, Ekv): zbláznit se, zevoknout; ► ztratit soudnost; ■ Syn.: *pirarse*; **(11)** intr. (Chil): uchvátit, nadchnout, fascinovat (něco někoho); **(12)** tr. (Ven): zesměšnit někoho; **(13)** (Ekv): kritizovat někoho, pomlouvat; ► zvlášť v jeho nepřítomnosti; **(14)** (Hond, Salv): pořezat, pobodat někoho; ► zranit někoho bodnou zraní; **(15)** (Bol): dělat řezy do kmene kaučukovníku; ► aby vyteklo kaučukové mléko; **(16)** intr., lid. (Par): nakupovat či konzumovat potraviny na dluh; **(17)** (Hond): užít kokain; ► zdrogovat se kokainem; **(18) ~la** (Hond): být otravný, nudný; ► stále se opakovat; **(19) rayársela**, vulg. (Mex): urazit někoho nadávkami na jeho matku; (DA).

cuadro, m. **(1) rayar ~** (Nik): plánovat něco s předstihem; (DA).

disco, m. **(1) rayar el ~** (Dom): házet někomu klacky pod nohy; ► snažit se zařídit, aby někdo neuspěl; (DA).

suelo, m. **(1) rayar el ~**, lid. (Ven): tančit; (DA).

cancha, f. **(1) rayar la ~** (Bol, Chil): stanovit hranice; ► určit pravidla a podmínky; (DA).

papa, f. **(1) rayar la ~**¹ (Chil): být něčím posedlý; ► být velký fanoušek něčeho; **(2) rayar la ~**² (Chil): flákat se, zabíjet čas; ► ztrácet čas zbytečnostmi a nedělat nic užitečného; (DA).

pintura, f. **(1) rayar la ~**, lid. (Kub): být partnerovi nevěrný; (DA).

pirarse, intr/zvrat. **(1)** (Arg, Urug): zbláznit se; viz též: *rayarse*; (DA).

rayería, f. **(1)** (Hond, Salv, Nik, Kost): velké množství blesků při bouři; (DA).

rayguana, f. **(1)** arch. (Per): tradiční lidový tanec; (DA).

rayito, m., pl. **(1)** (Mex, Hond, Nik, Kost, Pan, Kub, Portor, Kol, Bol, Chil, Arg): melír; ► pramínky vlasů obarvené na světlejší barvu; (DA).

rayo, m., pl. (1) (Mex, Hond, Nik, Chil): melír; ► prameny vlasů obarvené jinou barvou, než je zbytek, obvykle světlejší barvy; (2) **al** ~ (Salv): okamžitě, rychle, v mžiku; (3) **al** ~ **del sol** (Mex, Arg, Urug): pod ostrým sluncem; (4) **¡qué ~!** (Pan): levou zadní!; to nic není!; levou rukou!; ► označení pro jednoduchou záležitost; (DA).

rayón, m. (1) (Hond, Salv, Nik, Kol): škrábanec; ► povrchové zranění; (2) (Salv): brázda; ► udělaná pluhem; (DA).

rayudo, -da, m/f. (1) lid. (sevKol): nadšenec; ► osoba, která vykazuje velký zájem o něco; (DA).

raza, f. (1) ~ **de color** (Hond, Nik, Bol): černocho; ► osoba černé pleti; (2) **¡qué tal ~!**, hanl. (Per, Ekv): To není fěr! To je drzost!; ► vyjadřuje protest proti nespravedlnosti, nevděku či zneužití důvěry; (DA).

raza, m. (1) (Portor): šlechtěný kohout, který seká ostruhou; ► při kohoutích zápasech; (DA).

razón, f. (1) **de** ~ (Kol): zaslouženě, oprávněně; (2) **¿en ~ de qué?**, málo použ. (Kol, Per, Bol, Urug): z jakého důvodu?; (DA).

rea, f. (1) (sevHond): ústí; ► místo kde se řeka vlévá do moře; (DA).

reajuntar, tr. (1) venk. (Hond, Dom): dát znovu dohromady, znovusjednotit; ► osoby nebo věci; (DA).

real, m., pl. (1) (Guat, Hond, Salv, Nik, Ven): peníze; (2) (Ven, střBol): oběživo; (3) **de** ~ (Ven): bohatý, zámožný; (4) **el** ~ **del bochorno** (Dom): malé množství peněz; (5) **ni un** ~ **partido por la mitad**, arch., lid. (Nik, Pan, Urug): nemít ani haléf; nemít ani čtvrták; nemít nic; (6) ~ **de hilo**, venk. (Pan): štíhlý jako proutek; ► velmi hubená osoba; (7) ~ **de minas** (Mex): vesnice, v jejímž okolí jsou doly; ► většinou na těžbu stříbra; (8) ~ **por delante** (Ven): záloha; ► částka, která se platí předem; (DA).

realada, f. (1) (Mex): zátah; (DA).

realar, tr. (1) venk. (Mex): shromáždit stádo dobytka; (DA).

realengo, m. (1) lid. (Kub): mumraj; ► místo kde je chaos, nepořádek; ■ Var.: *realengo 18*; (2) (Kub): nedodržování norem; ■ Var.: *realengo 18*; (3) ~ **18** (Kub): viz: *realengo*; (DA).

realengo, -ga, adj. (1) (Portor): svobodný, nezadaný; ► člověk bez partnera; (2) arch. (Per): nemovitost nezatížená daněmi či hypotékou; (DA).

realito, m. (1) (Hond): mnohonožka (*Iulus londinensis*); ► hmyz hnědočervené barvy, s velkým množstvím nožiček, na každém článku těla má jeden pár končetin; ■ Var.: *suntupea*; (DA).

suntupié, x. (1) (Hond): mnohonožka; viz též: *realito*; (DA).

realización, f. (1) arch. (Mex, Kol, Ekv, Per, zápBol, Kub): výprodej; ► prodej zlevněného zboží, pouze během určitého období; (DA).

realizar, tr. (← angl. *to realize*, „uskutečnit“) (1) (Mex, Kol, Bol): prodávat zboží za nižší ceny; (2) (Mex, Nik, Kub, Bol): v komerčním podniku: prodávat slevněné zboží; ► pouze po určitou dobu; (3) intr., arch. (Kub): v komerčním podniku: prodávat zboží; (4) tr., málo použ. (US, Pan): uvědomit si, rozumět (něčemu); (DA).

reamistarse, intr/zvrat. (1) (Per): znovu se spřátelit; (DA).

reata, f. (1) (Mex, Hond, Nik): bič; ► většinou z kůže; (2) arch., venk. (Nik, Kost): bič, řemen; (3) arch. (Kub, Kol): pás hlíny podél chodníčku určený k sázení okrasných květin; (4) **tamaña** ~, vulg. (Hond): obr, dlouhán; ► velký či vysoký člověk nebo věc; (5) **a dos ~s**, arch. (Mex): přemíra; ► nadměrné množství; (6) **a** ~ (Hond): být na dně; ► o člověku ve špatné životní situaci (fyzické i psychické); (7) **en la pura** ~ (Nik): být bez halěře; ► být bez peněz; (8) ~ **a** ~ (Hond): tvář v tvář, z očí do očí; (DA).

reavalúo, m. (1) (Kol, Ekv, Chil, Urug): revalvace, znovuzhodnocení; ■ Var.: *revaluación*; (DA).

revaluación, f. (1) málo použ. (Chil, Ekv): revalvace; viz též: *reavalúo*; (DA).

rebajar, tr. (1) (Hond, Bol): vydělat, vyčinit kůži; ► odstranit zbytky masa a loje z hovězí kůže; (2) intr., lid. (Par): o muži: ostříhat se na krátko, zkrátit vlasy; (DA).

rebaje, m. (1) (Arg, Urug): zpomalení; ► snížení rychlosti automobilu; (2) (Chil): depilace; ► pubického ochlupení; (3) lid. (Par): krátký pánský sestřih; (DA).

rebajo, m. (1) (Salv): neschopenka; ► v armádě, kvůli nemoci; (DA).

rebalsar(se), tr. (1) (Arg): předejít, nechat za sebou (někoho); ► při pochodu, na cestě, apod.; (2) (Bol): překročit kapacitu, nadbývat; ► počet cestujících v dopravním prostředku; (3) ~ **el gusto** (Nik): být nenasytný; ► mít vše, ale stále nemít dost, být nespokojený s tím co mám; (4) ~ **la paciencia** (Guat, Nik, Chil, Arg): rozčítit, dopálit (někoho); (DA).

rebalse, m. (1) (Per, Bol, Chil): vylití, přelití; ► tekutiny, přes okraj nádoby; (2) (Per, výchBol): vylití vody z břehů; (3) (Bol): nadbytečná tekutina, která přetekla přes okraj; (DA).

rebambaramba, f. (1) lid. (Mex, Kub): mumraj, pozdvižení, chaos, zmatek; ► chaotická a nepřehledná situace; ■ Syn.: *arroz con mango, choricera, despingue, ferreteque, grica, jelengue, recholata, remandingo, revolico, revolú, salpafuera, titingó*; (2) (Kub): mejdan; viz též: *pachanga*; (DA).

arroz, m. (1) ~ **con mango** (Kub, Ven): zmatek, nepořádek; viz též: *rebambaramba*; (DA).

mango, m. (1) **arroz con** ~ (Kub, Ven): zmatek, nepořádek; viz též: *rebambaramba*; (DA).

choricera, f. (1) (Kub): zmatek, nepořádek; viz též: *rebambaramba*; (DA).

despingue, m. (1) vulg. (Kost, Portor): zmatek, nepořádek; viz též: *rebambaramba*; (DA).

ferreteque, m. (1) (Kub): zmatek, nepořádek; viz též: *rebambaramba*; (DA).

grica, x. (1) (Portor): zmatek, nepořádek; viz též: *rebambaramba*; (DA).

jelengue, m. (1) (Mex, Salv, Kub): zmatek, nepořádek; viz též: *rebambaramba*; (DA).

recholata, x. (1) lid. (Kub): zmatek, nepořádek; viz též: *rebambaramba*; (DA).

remandingo, m. (1) lid. (Kub): zmatek, nepořádek; viz též: *rebambaramba*; (DA).

revolico, m. (1) lid. (Kub): zmatek, nepořádek; viz též: *rebambaramba*; (DA).

revolú, m. (1) (Pan, Dom, Portor): zmatek, nepořádek; viz též: *rebambaramba*; (DA).

salpafuera, m. (1) (Kub, Portor): zmatek, nepořádek; viz též: *rebambaramba*; (DA).

titingó, m. (1) (Kub, Portor): zmatek, nepořádek; viz též: *rebambaramba*; (DA).

rebanada, f. (1) (Salv): přijímání potravy; (2) (Hond): důvěrnosti, laskání; ► polibky a důvěrné doteky; (DA).

rebanar, tr. (1) (Hond, Nik): dělat si z někoho legraci; (DA).

rebanón, -na, adj. (1) (Nik): o člověku: vtipálek, šprýmař; (DA).

rebascada, f. (1) venk. (Portor): amok, záchvat vzteku; (DA).

rebase, m. (1) málo použ. (Mex, Dom, Chil, Urug, Ekv): předjíždění; ► předjetí jednoho auta druhým; (DA).

rebatible, adj. (1) (Arg, Urug): skládací, sklápěcí; ► sedačka nebo opěradlo; (DA).

rebatínga, f. (1) (Mex): chňapnutí, popadnutí; ► rychlé uchopení něčeho, co se snaží získat více lidí; (DA).

rebatíña, f. (1) (Mex, Salv, Kub): pozdvižení, zmatek; (2) (Hond): série častých krádeží; (DA).

rebeco, -ca, adj. (1) (Mex): vzpurný, rebelantský; (DA).

rebejío, -ja, adj. (1) venk. (Kub, Portor): vyzáblý, vychrtlý (o člověku); ■ Var.: *rebijío, revejío*; (DA).

rebijío, -jía, adj. (1) (Kub): vyzáblý; viz též: *rebejío*; (DA).

revejío, -jía, adj. (1) (Dom, Portor): vyzáblý; viz též: *rebejío*; (DA).

rebencazo, m. (1) venk. (Mex, Pan, Dom, Bol, Urug): rána bičem; (2) (Kub): úder, rána; ► se snahou někomu ublížit; (3) (Kub): rána; ► utržená náhodou nebo při nehodě; (4) (Pan): rána, šlehnutí; ► bičem nebo podobným předmětem; (DA).

rebencúo, -cúa, adj/subst. (1) lid. (Kub): tvrdohlavec, paličák, umíněnc; (DA).

rebenque, m. (1) (Mex, sevHond, Nik, Pan, Dom, Ven, Ekv, Per, výchBol, Chil, Par, Arg, Urug): jezdecký bič; (2) (Kub): důtka, bič; (DA).

rebenquear, tr. (1) venk. (Pan, výchBol, Urug, Arg): bičovat, šlehat bičem; (DA).

reblán, adj. (1) (Arg, Urug): senilní; ► o člověku s poškozenými mentálními schopnostmi v důsledku stáří; ■ Var.: *reblandecido*; (DA).

reblandecido, adj. (1) (Arg, Urug): senilní; viz též: *reblán*; ► o člověku s poškozenými mentálními schopnostmi v důsledku stáří; (DA).

reblandecerse, intr/zvrat. (1) (Arg, Urug): senilnět; ► zhoršení mentálních schopností v důsledku stárnutí; (DA).

reblujar, tr. (1) (zápKol): zašmodrchat, rozházet něco; (DA).

reblujo, m. (1) lid. (zápKol): viz: *rebrujo*; (DA).

rebocería, f. (1) (Mex): podnik, kde se prodávají plédy, šály, krajky atp.; (DA).

rebolichada, f. (1) málo pouz., lid. (jvMex): obrovské štěstí, klika; (DA).

rebonistío, -tía, adj. (1) lid. (Salv): nádherný, překrásný; (DA).

reboruja, f. (1) (Mex): viz: *reborujo*; (DA).

reborujo, m. (1) lid. (Mex, Dom): zmatek, chaos, komplikovaná situace; ■ Var.: *reboruja*; (DA).

rebotado, -da, adj. (1) lid. (Kol): člověk, který má žaludeční nevolnost; (DA).

rebotar(se), intr. (1) (Mex, Hond, Salv, Nik, Kost, Pan, Par, Portor, Ven, Ekv, Bol, Chil, Arg, Urug): zamítnout šek; (2) (Par, Arg, Urug): přijmout; ► kritiku, rozkaz, návrh; (3) tr. (Par, Arg, Urug): zamítnout; ► návrh, dokument nebo cenný papír; (4) (zápBol, Arg): odmítnout, zamítnout; ► někoho s nějakou žádostí, požadavkem apod.; (5) intr. (Par): být zamítnut, vyřazen, vyloučen; ► z výběrového řízení do zaměstnání, kvůli nízkému hodnocení; (6) intr/zvrat. (StřKol): cítit nevolnost; (7) intr. (střKol): mít žaludeční potíže; (8) (Hond, Salv, Nik): sklátit se, spadnout na zem kvůli opilosti a pak se zvednout; (9) (Salv): oplývat něčím, mít hojnost; (10) (Salv): mít hodně milostných dobrodružství; (11) (Hond): o člověku nebo domácím zvířeti: potulovat se, bezcílně se toulat; (DA).

cara, f. (1) **rebotar en la** ~ (Hond): vrátit se na původní místo; (DA).

hígado, m. (1) **rebotársele el** ~, lid. (Kol): naštvat se; ■ Var.: *rebotársele la bilis*; (DA).

bilis, f. (1) **rebotársele la** ~ (Kol): viz: *rebotársele el hígado*; (DA).

rebote, m. (1) (Kol): žaludeční potíže; (2) **a ~ de calcetín** (Hond): jít pěšky; (DA).

rebozo, m. (1) (Mex, Hond, Nik, zápBol, Par, Arg, Urug, Chil): pléd, plášť; ► dámské oblečení, různých barev i materiálů, slouží k zakrytí zad, hrudníku a hlavy; (2) (Portor): rozbourané moře; (3) ~ **de bolita** (Mex): pléd; ► z vysoce kvalitních vláken; (DA).

rebrujar, tr. (1) (zápKol): udělat nepořádek, zamotat něco; (DA).

rebrujo, m. (1) (zápKol): nepořádek, chaos; ■ Var.: *reblujo*; (DA).

rebrucero, -ra, adj/subst. (1) (Dom): nepořádník, zmatkář; ► člověk, který vyvolává zmatek a nepořádek; (DA).

rebujo, m. (1) (Kub): smíchání různých druhů tabáku; ► kvůli zvýšení kvality doutníku, v doutníkových fabrikách; (DA).

reblear, intr. (1) venk. (Portor): zabučet; ► býk, zvláště když je rozzuřený; (DA).

Comentario de la traducción

Después de la parte práctica voy a comentar un poco la parte práctica y describir cómo era mi trabajo. Voy a describir el método y el sistema de mi traducción. Después comentaré los fuentes con cuáles trabajaba y mencionaré los diccionarios que usaba. En el fin de este comentario voy a hablar sobre las palabras interesantes y sobre las problemas y dudas que tenía durante la traducción. También voy a mencionar varios ejemplos para ilustrarlo un poco.

ESTRUCTURA DE LA ENTRADA

Elaboración de un diccionario es un trabajo muy sistemático y hay que tener en cuenta las reglas e instrucciones definidas en el principio. Hay que trabajar minuciosamente entonces es un trabajo muy lento. Uno puede escribir horas y horas sin escribir más que dos páginas. En primer lugar voy a hacer un comentario breve sobre las estructuras de las entradas.

Cada entrada puede apartar varias informaciones. Además del significado de la lema aparece la información sobre la categoría gramatical, información sobre su uso geográfico y semántico, también puede aparecer el origen de la palabra, muchas veces aparece también la explicación enciclopédica y los sinónimos y variantes.

quebrada, f. (1) (US, Mex, Gaut, Hond, Salv, Nik, Kost, Pan, Portor, Kol, Ven, Ekv, Chil): potok, říčka; ■ Syn.: *crebada, joya*; (2) (Kub): list tabáku; ► vysoké kvality, avšak proděravělý; (DA).

Cada entrada está escrita en negrita. Sigue la abreviatura que especifica la clasificación morfológica de la palabra. La abreviatura nos dice si se trata de *subst.*- sustantivo, *m.*- masculinum, *f.*- femeninum, *adj.*-adjetivo, *zájm.*- adverbio, *tr.*- verbo transitivo, *intr.*- verbo intransitivo, *citosl.*- interjección, etc. En el diccionario aparecen también palabras que tienen varios significados en varios países entonces pueden tener varias funciones morfológicas a la vez. Por ejemplo:

racataca, adj/subst. (1) (Pan): o člověku: hrubý, nevychovaný, neomalený, hrubián; (2) (Pan): nevychovanec, hrubián; ► člověk který se chová hrubě, nevychovaně; (3) adj. (Pan): o věci: vulgární, hrubá, sprostá; (DA).

Después de la clasificación morfológica puede aparecer el origen de la palabra que aparece entre paréntesis. Entonces aparece la abreviatura de la lengua indígena (← *keč.*), (← *map.*) u otra lengua de la cual proviene la palabra (← *angl.*). Eventualmente aparece abreviatura (← *onomat.*) si se trata del vocablo de origen onomatopéyico. Muchas veces aparece también la palabra indígena de la cual proviene el americanismo más el significado (eventualmente aparece significado de la lengua de la cual proviene la palabra tratada).

quincha, f. (← *keč. quincha*, „ohrada“) (1) (Pan, záp a jzKol, Ekv, Per, Chil, szArg): zed' či ohrada z rákosu; ► obvykle pokrytá bahnem, používá se ke stavbě ohrad nebo chýší [...]; (DA).

quinqui, adj. (← *angl. kinky*, „kudrnatý“) (1) (Pan, Portor): kudrnatý; kučeravý [...]; (DA).

Luego en la estructura de la entrada aparece la información sobre el uso semántico. Esta abreviatura nos indica si se trata de la palabra de habla vulgar (*vulg.*), poco usada (*málo použ.*), rural (*venk.*), popular (*lid.*), festivo (*slavn.*), etc.

rabincho, m. (1) *venk.* (Par): kožený pásek sloužící ke svázání koňského ohonu; (DA).

Después aparece el número en negrita entre paréntesis. Si hay solo un significado del vocablo, está iniciado con el número (1). Si hay dos o más significados, el segundo está iniciado con el número (2), tercero significado está marcado con el número (3), etc. Esto ayudará a los futuros usuarios del diccionario con la orientación en el texto.

A continuación aparece información sobre el uso geográfico de la palabra- entre paréntesis siguiente aparecen las abreviaturas de los países cuales nos dicen dónde se usa este término (*Per- Perú, Mex- México, Portor- Puerto Rico*, etc.). Todas las abreviaturas de los países están mencionadas en el principio de mi tesina en la lista de abreviaturas. Por un lado hay tales términos que se usan solo en un país de América Latina y por otro lado hay tales que se usan en un territorio más extenso, entonces aparecen abreviaturas de más países. En algunos casos la zona del uso está más especificada con las abreviaturas: *jz (sudoeste), jv (sudeste), vých (este), sev (norte)* etc.

Después de estas informaciones morfológicas, geográficas u otras, por el fin, aparece la traducción al checo. Intentaba hacer la traducción más breve y siempre quise encontrar un equivalente más fiel a la palabra original. En algunos casos no era tan difícil pero en otros

casos lo era. Las palabras que no tienen el equivalente checo me causaron más dificultades que las otras. Cuando no era posible encontrar un equivalente apropiado, describió el significado del término para acercarlo al lector. Cuando la descripción no era muy clara o necesitaba una explicación más detallada, añadió la explicación enciclopédica marcada con el símbolo ►. La mayoría de las palabras sin equivalente checo son relacionadas con la vida en América Latina- los términos de la fauna y flora latinoamericana, las palabras del ámbito cultural, las palabras relacionadas con la comida típica latinoamericana, la ropa, las fiestas u otros fenómenos latinoamericanos. Algunas de estas palabras mencionaré luego en este comentario y describiré el proceso de la traducción con más detalles.

Algunos términos tienen varios sinónimos o variaciones que escribimos en cursiva. Los sinónimos son marcados con el símbolo ■ *Syn.* y las variaciones con el símbolo ■ *Var.* Esta información suele estar como la penúltima en la estructura de la entrada.

La información última de la estructura de la entrada es sobre el diccionario del cual hemos sacado la palabra. Abreviatura del diccionario está siempre escrita entre paréntesis. Yo en mi trabajo siempre usaba el *Diccionario de americanismos*² que tiene la abreviatura DA.

LOS FUENTES USADOS

Ya he hablado sobre las instrucciones principales cuales seguía durante mi trabajo y ahora voy a comentar un poco varios diccionarios y fuentes cuales usaba durante la traducción.

El fuente principal de mi trabajo era ya mencionado *Diccionario de americanismos* (Lima 2010). De este diccionario sacaba las palabras cuales me eligió profesor Černý y buscaba los equivalentes checos apropiados.

Durante la traducción al checo usaba el diccionario español-checo *Velký španělsko-český slovník I/A-H*³ y *Velký španělsko-český slovník II/I-Z*⁴ de Josef Dubský. Cuando no tenía acceso al diccionario de J. Dubský, usaba el diccionario electrónico *español-checo y checo-*

² ASOCIACIÓN DE ACADEMIAS DE LA LENGUA ESPAÑOLA: *Diccionario de americanismos*, Lima, 2010.

³ DUBSKÝ, J.: *Velký španělsko-český slovník, I/A-H*, Praha: Academia, 1993.

⁴ DUBSKÝ, J.: *Velký španělsko-český slovník, II/I-Z*, Praha: Academia, 1993.

*español de Seznam*⁵ que es un diccionario muy accesible y rápido y me ayudó mucho en la traducción de las palabras frecuentes.

Otro diccionario que usaba durante la traducción de casi todas las entradas es la versión electrónica de *El diccionario de la Real Academia Española*⁶. Este diccionario usaba cuando necesitaba una buena explicación de la palabra, lo usaba cuando no conocía el significado de varias frases y locuciones fijas. El diccionario de RAE también usaba cuando buscaba el género o la categoría gramatical de alguna palabra. Y casi siempre encontré lo que buscaba con la excepción de los americanismos poco usados que en el diccionario no estaban registrados (por ejemplo las palabra *quichicientas*, *quisquidi*, *crebada*, *rajacíncha*, etc.).

Cuando en *El diccionario de la Real Academia Española* no encontré la información que buscaba, buscaba en otros fuentes en internet. Otro fuente usadp es *El diccionario de la lengua española Wordreference*⁷ que es también un diccionario de la lengua española de buena calidad.

En los casos de las palabras relacionadas con fauna y flora latinoamericana trabajaba con *El diccionario latín*⁸ on-line. Cuando buscaba el equivalente checo de una planta o de un animal, primeramente intenté traducir el nombre español. Cuando no encontré ninguna palabra checa que corespondería a la española, tenía que traducir el nombre latín. Muchas veces no encontré ningún equivalente checo, entonces escribí solamente nombre común de la planta o del animal con el nombre latín entre paréntesis y añadí la explicación enciclopédica con la descripción de la palabra.

Cuando no entendía bien la definición de la palabra, ni me la podía imaginar, buscaba los imágenes en el *buscador Google*⁹. Gracias a los imágenes podía ver de qué cosa se trata pues podía traducir mejor las definiciones de algunas palabras.

⁵ El diccionario español-checo y checo-español de Seznam, <http://slovník.seznam.cz/es-cz>

⁶ Diccionario de la lengua española. 22ª ed. Edición electrónica versión 1.0. Real Academia Española, 2003. Espasa Calpe, S.A., 2003.

⁷ El diccionario de la lengua española Wordreference, <http://www.wordreference.com/es/>

⁸ El diccionario latín <http://latinsky-slovník.latinsky.cz/>

⁹ Buscador Google, <http://www.google.cz/>

Cuando traducí las locuciones fijas o fraseologismos me inspiraba en el diccionario monolingüe checo on-line *Diccionario de fraseologismos checos*¹⁰ donde está una lista de algunos fraseologismos y locuciones checas.

PROBLEMAS Y DIFICULTADES CON LA TRADUCCIÓN

En esta parte del comentario voy a hablar sobre la búsqueda de los equivalentes checos y sobre algunas dificultades y problemas cuales me surgieron durante la traducción. También voy a mencionar varios ejemplos para ilustrarlo un poco.

En el *Diccionario de americanismos*¹¹ hay gran variedad de términos que están relacionados con ambientes muy distintos. Hay muchas palabras relacionadas con la vida campesina, ambiente rural, tradiciones, comidas y fiestas regionales de varios países latinoamericanos. Hay palabras relacionadas con la vida cotidiana, con deporte, medicina hay términos de ambiente militar. También aparecen muchas palabras relacionadas con drogas, cárcel, vida política, etc. En el diccionario aparecen también terminos técnicos- de distintos instrumentos rurales y musicales.

Gran cantidad de las palabras traducidas están relacionadas con la naturaleza latinoamericana. Hay términos de flora: varias plantas, árboles, arbustos, hierbas y flores. También hay términos de fauna: aves, peces, roedores, ranas, ratas etc. Muchas de estas animales y plantas no tienen equivalente checo. En estos casos puse el nombre del género y en la mayoría de los casos también nombre en latín y breve explicación del animal o planta.

Para la facilitar al lector la orientación en el texto dividí las palabras según su función a estos subcapítulos: Fauna y flora, Comida y bebida, Medicina e enfermedades, La cultura latinoamericana, La vida artesana, Palabras arcaicas, Los fenómenos latinoamericanos.

FAUNA Y FLORA

Como ya he mencionado, gran parte de las palabras que traducí forman términos zoológicos y botánicos. Muchas veces era muy difícil encontrar el equivalente checo de

¹⁰ El diccionario fraseológico, http://sociocultur.ujep.cz/frazemy/moduls/seznam_frz/cz/

¹¹ ASOCIACIÓN DE ACADEMIAS DE LA LENGUA ESPAÑOLA: Diccionario de americanismos, Lima, 2010.

algún animal o planta de América Latina. Unas veces lo logré. Sin embargo a veces no encontré ningún equivalente checo simplemente porque el término no está adaptado en nuestro país (y en Europa central) y en nuestra lengua. En estos casos escribí el nombre común del animal o planta con el nombre latín entre paréntesis, muchas veces también añadí la explicación enciclopédica. Me sorprendió que no todos los nombres latinos tienen traducción al checo.

quilinchuche, m. (← nah. *quilitl*, „zelenina“ + *xochitl*, „květ“) (1) (Hond): strom (*Pseudobombax ellipticum*); ► až 4 m vysoký, s červenými listy a červenobílými květy, s podlouhlými plody obsahující druh bavlny; ■ Var.: *jilinchuche*; (DA).

rabiche, f. (1) (Kub, Kost): holub divoký (*Zenaida macroura*); ► až 30 cm dlouhý, šedohnědé barvy, s černým zobákem a červenými končetinami, s bílým peřím na ocase; [...]; (DA).

rana, f. [...] (9) ~ **pipa** (Per): žába (*Pipa pipa*); ► až 20 cm velká, šedozelené barvy, se zploštělým tělem a trojúhelníkovou hlavou; [...] (DA).

ENFERMEDADES Y MEDICINA

Los términos de medicina no aparecen mucho en mi trabajo y en la mayoría de los casos tienen su equivalente checo. Sin embargo tuve problema con la traducción de término *ranilla blanca*. En el diccionario no aparece nombre latín de esta enfermedad entonces buscaba en varias fuentes. No lo encontré en el diccionario de *RAE*¹² entonces buscaba en el *buscador Google*¹³ e encontré algunas fotos de esta enfermedad que ataca a ganado con varias descripciones. Por el fin encontré el término checo de esta enfermedad pero no estaba muy segura, entonces lo consultaba con mi amiga que estudia medicina veterinaria y ella me aseguró.

ranilla, f. (1) ~ **blanca** (Ekv): střelka bílá; ► nemoc hovězího dobytka; (DA).

¹² El diccionario de la Real Academia Española, <http://www.rae.es/rae.html>

¹³ Buscador Google, <http://www.google.cz/>

LA VIDA ARTESANA- CARPINTERÍA

Otras palabras que me causaron problemas son las palabras que se refieren a la carpintería, y los términos que están relacionados con árboles y madera. Con este campo de términos me ayudó mi padre como el hombre especializado en este campo. Voy a mencionar la palabra *raleo*. En el diccionario es descrito así:

raleo. I. 2. m. *Ho, Cu, Ec, Pe, Ur.* corte de los árboles de madera menos aprovechable para facilitar el crecimiento de los que se pueden explotar comercialmente.

Entendía bien a las explicaciones, sin embargo no me podía imaginar ningún equivalente checo apropiado. Gracias a la consulta con mi padre encontré el equivalente que buscaba e incluso aprendí una nueva palabra checa.

raleo, m. (2) (Hond, Kub, Ekv, Per, Urug): prořezávka; ► vykácení stromů s méně kvalitním dřevem, aby byl prostor pro ty kvalitnější; (DA).

PALABRAS ARCÁICAS

En casos de palabras arcáicas, obsolescentes y no usadas surgió otro problema para mí. Yo entendía a las explicaciones de los términos, sin embargo no sabía como nombrarlo en checo. En estas situaciones preguntaba mucho a mis padres y a la gente mayor, porque ellos conocen mejor las cosas que se usaban en las décadas anteriores y juntos buscábamos los equivalentes adecuados. Mayormente se trata de los términos relacionados con radio. Por ejemplo:

radiola, f. (1) arch. (Guat, Salv, Kol, Ekv, Per, Bol): gramorádio, radiogramofon; ► nábytek ve formě skříňky obsahující rádio a přehrávač gramofonových desek; (DA).

radio, m. (1) [...]; **(2) ~ bamba**, málo použ. (Hond, Pan, Kub, Dom, Ven, sevKol, Ekv): rádio Jerevan; ► neexistující rozhlasová stanice, ze které se vysílají klepy, zvěsti, fámy a přenos zpráv (především politických); ■ Var.: *radiobemba*; **(3) ~ bamba** (Kub, Dom): zdroj informací, který šíří neoficiální zprávy; **(4) ~ bamba** (Pan, Dom): člověk, který rychle šíří zprávy; **(5) ~ cocina** (Bol): neexistující rozhlasová stanice, odkud se vysílají drby a fámy; [...]; (DA).

Por ejemplo el término *radio bamba* me causó varias dificultades. No entendía a la definición en el diccionario:

radio I. 1. a. ~ bamba. i. loc. sust. *Ho, Pa; Cu, RD, Ve, Co:N, Ec.* Emisora inexistente de donde parten los rumores y chismes, o transmisión oral de noticias, *generalmente sobre política.*

Entonces lo consultó con profesor Černý y él lo comparó con el término checo *Radio Jerevan*, que es un término que tampoco conocía. Él me explicó que es una radioemisora no existente que servía como un fuente de informaciones ficticios durante la época del comunismo. Cuándo se cotilleaba y hablaba de noticias políticas se decía que lo dijeron en el *Radio Jerevan*. Pues el término *radio bamba* es algo similar.

COMIDAS Y BEBIDAS TRADICIONALES

Otro problema durante la traducción tenía con las palabras relacionadas con las comidas o bebidas nacionales sudamericanas. En el diccionario aparecen por ejemplo varios tipos de licores, guisos etc. Hay varias comidas que igualmente como los animales o plantas no tienen equivalente checo. En estos casos intenté explicar el término con precisión.

ranga, f. [...] (2) (stř a zápBol): dušený pokrm; ► z hovězího břicha nakrájeného na tenké plátky, se solí, česnekem a paprikou, servíruje se s bramborami a ostružinami;

quachi, m. (1) venk. (Chil): alkoholický nápoj složený z nápojů *quatro* a *chicha*; (DA).

En cuanto a las palabras en la definición escritas en cursiva (en este caso *quatro* y *chicha*) hay que decir que se trata de los términos que se pueden encontrar en el *Diccionario de americanismos*¹⁴. Entonces no las explicamos porque el significado de estas palabras ya está explicado en otro lugar del diccionario.

LA CULTURA LATINOAMERICANA

Muchas polémicas surgieron con la traducción de los términos del ambiente campesino, rural, obrero y de los ambientes que no son mi dominio. Muchas veces era difícil entender bien a las explicaciones en el diccionario y no me podía imaginar de qué se trata. Por

¹⁴ ASOCIACIÓN DE ACADEMIAS DE LA LENGUA ESPAÑOLA, Diccionario de americanismos, Lima: Santillana, 2010.

ejemplo tuve problema con la traducción de un instrumento musical que se llama *quitiplás*. Este instrumento no tiene equivalente checo entonces no podía imaginarme como parece esta cosa. La explicación en el diccionario no era muy clara o, mejor dicho, no era clara para los que no conocen profundamente la cultura de Sudamérica.

quitiplás. I. 1. m. *Ve.* Instrumento musical de percusión y entrechoque compuesto por un conjunto de cuatro o más tubos hechos de bambú de diverso tamaño y diámetro, que se toca entre tres o cuatro personas golpeándolos contra el piso y haciendo chocar los canutos más angostosos.

Gracias al internet encontré unos dibujos de este instrumento, podía ver como parece y más o menos podía deducir como funciona. Entonces podía describir un poco mejor la palabra *quitiplás*. Puse una descripción breve porque no creo que la descripción más detallada acercaría al lector checo este instrumento. Apenas de ver el imagen de *quitiplás* no me imagino como suena.

quitiplás, m. (1) (Ven): hudební nástroj; ► dechový a bicí, vyrobený z babusových tyčí; (DA).

LOS FENÓMENOS DE LA AMÉRICA LATINA

Otro problema durante la elaboración del diccionario surgió cuando no podía encontrar equivalente correspondido, porque no sabía como nombrar el fenómeno o no conocía nada parecido. Son las palabras relacionadas con tradiciones regionales o nacionales y las fiestas de América Latina, ropa específica e otros fenómenos que no tienen tradición en ambiente checo. En estos casos añadí una explicación breve de la palabra para que sea claro de que se trata.

ranga, f. (1) [...]; **(2)** (stř a zápBol): dušený pokrm; ► z hověziho břicha nakrájeného na tenké plátky, se solí, česnekem a paprikou, servíruje se s bramborami a ostružinami; ■ *Var.:* *ranga ranga*; **(3)** ~ ~ (stř a výchBol): dušený pokrm; viz též: *ranga ranga*; **(4)** ~ - ~, m. (Salv): ruční praní prádla; (DA).

ramada, f. (1) arch. (szPer): venkovská koloniální kaple; ► vyrobená z materiálu podléhajícímu zkáze; **(2)** (Chil): stánek s tradičním chilským občerstvením; ► zřízený během chilských oslav státního svátku *fiestas patrias*, nabízející také tradiční chilskou hudbu; (DA).

A veces las descripciones no eran muy claras y no era fácil descubrir, que es el significado preciso de la palabra. En estos casos era necesario investigar y buscar en varias fuentes. a veces en varias discusiones lingüísticas en el internet. En unos casos buscaba imágenes para que me ayudaran. Los imágenes me ayudaron mucho en casos de varias cosas que no son muy conocidas en Europa central. Por ejemplo varios instrumentos musicales latinoamericanos (ya mencionado *quitiplás*), tipos de ropa, instrumentos rurales, etc.

Varias veces sabía exactamente de qué se trata, tenía la exacta descripción, sin embargo no podía encontrar el equivalente adecuado. En estos casos me ayudaron mis amigos, mi familia y las personas que son profesionales y tienen conocimientos en ambientes que yo necesitaba, por ejemplo en el ambiente veterinario, en carpintería, en términos de los árboles, madera, plantas, animales me ayudó mucho mi padre, con muchos refranes discutaba con mis compañeros del piso y buscábamos el equivalente más exacto. Por ejemplo la definición de la locución *una raya más al tigre*:

raya. IX. 1. b. una ~ más al tigre. loc. sust. *Ec, Pe, Bo, Ur.* Cosa que se añade a otra sin que cambie el resultado final.

Sabía exactamente que significa la definición pero no me vino a la mente la locución checa apropiada. Después de una discusión larga con mi compañera y después de la consulta con prof. Černý decidí elegir la locución: *nosit dříví do lesa*.

raya, f. [...] (16) una ~ más al tigre¹ (EKV, Per, Bol, Urug): *nosit dříví do lesa*; ► přidat věc k další věci, aniž by se změnil konečný výsledek; **(17) una ~ más al tigre²** (Per): *nedá si říct*; ► o člověku, který stále opakuje chyby; (DA).

Por el fin hay que decir que a veces no era capaz de encontrar categorías gramaticales de algunas palabras. Si no las encontré ni en el *Diccionario de americanismos*¹⁵, ni en el *diccionario de RAE*¹⁶ ni en otros fuentes, escribí el signo x.

¹⁵ ASOCIACIÓN DE ACADEMIAS DE LA LENGUA ESPAÑOLA, *Diccionario de americanismos*, Lima: Santillana, 2010.

¹⁶ El diccionario de la Real Academia Española, <http://www.rae.es/rae.html>

Conclusión

El objetivo de esta tesina era elaborar una parte del diccionario de americanismos español-checo. Concretamente tenía que traducir las entradas que empiezan con la letra Q, R y S. En este trabajo elaboré las letras Q y R. Por la gran extensidad de las entradas todavía no elaboradas bajo la letra R, elaboré las entradas hasta la palabra *rebulear*. Con prof. Černý hemos decidido que el resto de las entradas (desde la palabra *rebulear* hasta las palabras que empiezan con la letra S) dejemos para los otros estudiantes.

La mayor parte de mi tesina la forma parte práctica, entonces la traducción de las entradas bajo la letra Q y R. Durante la traducción trabajaba con los términos de los ambientes muy distintos (como son por ejemplo las palabras usadas en agricultura, palabras de fauna y flora, palabras técnicas etc.). No era fácil encontrar equivalentes a todas las entradas españolas porque a veces simplemente no existen palabras checas cuales corespondrían a las sudamericanas. Es un ambiente en muchos aspectos muy distinto al nuestro ambiente europeo. Hay plantas, animales, árboles, refranes, tradiciones etc. que aquí no existen y por esto no están adaptadas en la lengua checa.

En la segunda parte de mi trabajo me dedico al comentario de la traducción donde describí mis experiencias con la traducción. Esta parte teórica está dividida en tres partes. En la primera describí la estructura de las entradas y el método de la traducción, en la segunda comenté los fuentes que usaba. Y por el fin hablé sobre el proceso de la traducción y comenté las dificultades y problemas que me surgieron durante la elaboración. Esta parte del comentario está dividida en varios subcapítulos (fauna y flora, artesanía, la comida y la bebida, etc.) donde comenté las dificultades con varios ejemplos.

Gracias a este trabajo amplié mi vocabulario e incluso mi conocimiento de la cultura de América Latina. Era un trabajo lento y preciso pero también muy interesante y enriquecedora. Estoy muy agradecida por poder participar en este proyecto que tiene como objetivo crear algo nuevo e útil para los hispanistas e aficionados da Sudamérica.

Bibliografía

Recursos primarios

ASOCIACIÓN DE ACADEMIAS DE LA LENGUA ESPAÑOLA: *Diccionario de americanismos*, Lima: Santillana, 2010.

Recursos secundarios:

DUBSKÝ, J.: *Velký španělsko-český slovník, I/A-H*, Praha: Academia, 1993.

DUBSKÝ, J.: *Velký španělsko-český slovník, II/I-Z*, Praha: Academia, 1993.

El diccionario de la Real Academia Española, <http://www.rae.es/rae.html>

El diccionario de Seznam, <http://slovník.seznam.cz/cz-es/>

El diccionario de la lengua española Wordreference, <http://www.wordreference.com/es/>

Buscador Google, <http://www.google.cz/>

Wikipedia, la enciclopedia libre, <http://es.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Portada>

El diccionario latín on-line, <http://latinsky-slovník.latinsky.cz/latinsko-cesky/>

El diccionario fraseológico, http://sociocultur.ujep.cz/frazemy/moduls/seznam_frz/cz/

Anotace

Autor: Marie Nováková

Název práce: Španělsko-český slovník amerikanismů: písmena Q, R, S ze slovníku (DA)

Instituce: Katedra romanistiky, Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

Vedoucí práce: prof. PhDr. Jiří Černý, CSc.

Počet stran: 53

Počet znaků: 137 410

Počet příloh: 1

Počet titulů použité literatury: 3

Počet použitých webových stránek: 7

Klíčová slova: Česko-španělský slovník, amerikanismy, latinskoamerická španělština, překlad

Cílem této bakalářské práce je překlad hesel začínajících na písmena Q, R, S ze slovníku *Diccionario de americanismos*. Vypracovaná hesla budou součástí připravovaného Španělsko-českého slovníku amerikanismů. Součástí této práce je také komentář k překladu.

Annotation

Author: Marie Nováková

Title of the thesis: Spanish-Czech Dictionary of Americanisms: the letters Q, R, S from dictionary (DA)

Name of the Faculty and Department: Department of Romances studies, Philosophical Faculty of Palacký University in Olomouc

Thesis supervisor: prof. PhDr. Jiří Černý, CSc.

Number of pages: 53

Number of characters: 137 410

Number of supplements: 1

Number of used sources of literature: 3

Number of used sources of web pages: 7

Key words: Spanish-czech dictionary, americanisms, Latin American Spanish, translation.

The aim of this bachelor's thesis is a translation of lexical entries starting with letters Q, R, S from the *Diccionario de americanismos* dictionary. Elaborated dictionary entries will be part of an upcoming Spanish – Czech dictionary of Americanisms. This work also includes a comment on the translation.